

Arga bönder demonstrerar

Fänrik Hans Månsson stoppar vår fotograf under Skaraborgs höstövning. ► 14

Stor dramatik när tillstånden förnyas

Markörerna agerade med inlevelse då 16 sjukvårdare fick nya syrgastillstånd. ► 17

Högvaktschef ger högt betyg

Numera har exercisen blivit mycket bättre när hemvärnet vaktar slottet. ► 24

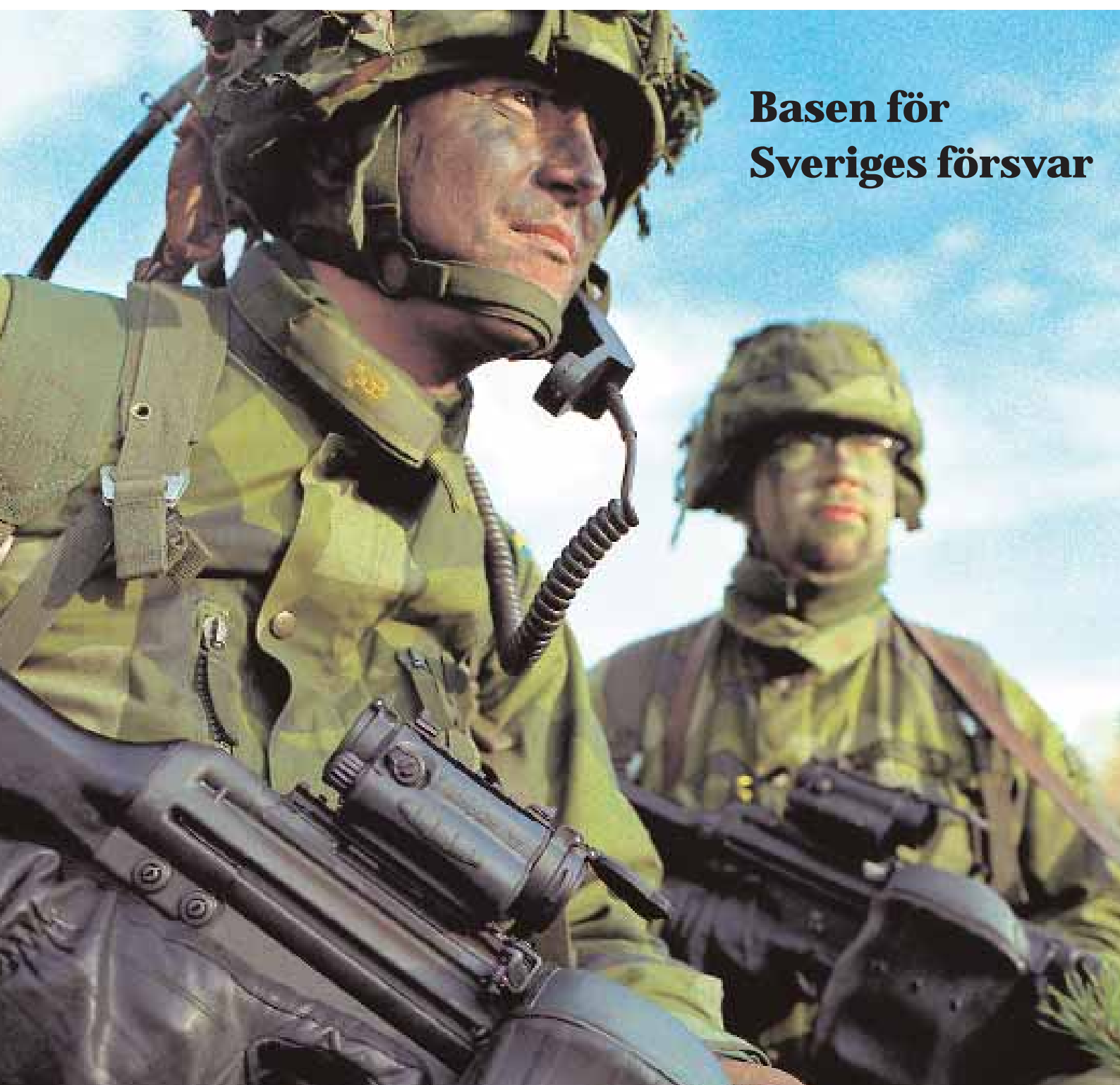
Nasse pysslas om av unga stjärnor

Blå stjärnornas ungdomsutbildning handlar om husdjurskötsel. ► 31

Hemvärnet

1
2006

**Basen för
Sveriges försvar**

Hög kvalitet i hemvärnet

FOTO: ULF IVARSSON

mar på att granska de 52 kompetenta ansökningarna.

Räkna med att få se Mats mycket ute i vår organisation.

I mitten av januari genomfördes den årliga rikskonferensen som anordnas av Folk & Försvar. Där presenterades försvarsberedningens rapport "En strategi för Sveriges säkerhet". Försvarsberedningen bejakar behovet av att polisen skall kunna begära stöd från Försvarsmakten. I dagarna överlämnade också regeringen en lagrådsremiss som innebär att Försvarsmakten, under polisens ledning, kan sättas in för att förhindra eller på annat sätt ingripa mot terroristbrott.

Jag ser en tydlig uppgift för hemvärnet i samband med denna typ av händelse. Det innebär att vi vid hot om ett angrepp med stor sannolikhet kommer att ha behov av att bevaka och skydda ett stort antal skyddsobjekt. Detta kräver i sin tur att vi är väl övade och förberedda dvs "kvalitetssäkrade". Även jag vill understryka att insatser av denna typ skall ledas av polisen. Samtidigt finns på många håll i dag ett väl utvecklat samarbete med de olika polismyndigheterna. Dessa kan tjäna som exempel för den fortsatta samverkan.

Vidare redovisade försvarsberedningen att man nu åstadkommit en myndighetsöverskridande strategi och att man bejakade en satsning på uppbyggnaden av de frivilliga resursgrupperna (FRG) på kommunal nivå. Jag anser att detta delvis är att gå över ån efter vatten. Hemvärnet besitter i dag alla de kompetenser som är nödvändiga för att kunna delta i en adekvat krishantering. Genom de förmågor som hör till hemvärnets grundkunskaper kan också allt det andra som hör samman med en god krishantering åstadkommas. Här efterlyses samordning av samhällets resurser.

Under tiden som rikskonferensen pågick förekom i media en debatt som avsåg hur stora delar av Försvarsmaktens resurser som var tillgängliga för omedelbar insats. Varierande siffror förekom. En sak står dock helt klar. Antalet omedelbart insatsberedda startar med hemvärnets numerär – eller hur?

Jag har alldeles nyligen tagit del av vår statistik för år 2005. Mycket glädjande är att antalet uppfyllda avtal ökat till 47 procent jämfört

med 40 procent för 2004. Det totala antalet hemvärnssoldater följer planen för att vi 2008 skall kunna landa på cirka 30 000, den nivå som riksdagen bestämt.

Rekryteringen ligger ungefär som förra året. Det är dock angeläget för oss att fortsätta att rekrytera och att också rekrytera fler kvinnor och medborgare med utländsk bakgrund så att hemvärnet kan stå för att vara ett tvärsnitt av det svenska samhället.

SIFO har på rikshemvärnsavdelningens uppdrag genomfört en attitydundersökning om allmänhetens kunskap och uppfattning om hemvärnet. Det är glädjande att så stor del som 94 procent känner till oss och att de allra flesta tycker att vi gör ett godtagbart till bra jobb.

Från den 1 januari har militärdistriktet lagts ned och utbildningsgrupper (tidigare MD-grupper) formerats hos tolv grundutbildningsförband. Jag uppfattar att detta gått bra. I samband med att distriktet lagts ned har deras utbildningsfunktionen förts till rikshemvärnsavdelningen och Hemvärnets stridsskola. Det innebär att HvSS samordnar och kvalitetssäkrar utbildningen av hemvärnsförband i hela landet. För mig är det viktigt att alla tar åt sig detta faktum så att inte ett antal olika utbildningskulturer skapas ute i landet. Samtidigt är det så att HvSS vill och skall ta stöd och hjälp från respektive utbildningsgrupp i detta arbete.

Jag har nu besökt huvuddelen av avtalsorganisationerna. Samtliga organisationer har redan tidigare sagt att de vill vara med och bemanna hemvärnets över 9000 befattningar för avtalspersonal. Systemet med avtalsorganisationer är bra, det ger oss på ett förhållandevis enkelt sätt välutbildad personal till olika befattningar. Flera av organisationerna drar nu igång ett omfattande rekryteringsarbete. Jag vill uppmana alla chefer i hemvärnet att hjälpa och stödja avtalsorganisationerna i detta rekryteringsarbete. Varför inte göra en del av jobbet tillsammans? Jag vill också att kontakterna på lokal nivå, där ju det faktiska arbetet utförs, utvecklas så att intresserade snabbare kan tas om hand i hemvärnets organisation.

Jag nämnde att antalet uppfyllda avtal glädjande nog ökat. Detta är dock enligt min uppfattning inte tillräckligt. Skall vi i hemvärnet kunna spela rollen som en viktig aktör måste vi säkerställa att vi kan uppvisa samövade förband. Jag anser därför att det kan vara dags för oss att pröva ett "KFÖ-system". Där vi i hemvärnet "kallar in" våra förband till en hemvärnsvecka. Det innebär att vi koncentrerar huvuddelen av disponibelt övningsutbud till en och samma vecka och där sedan de som har längst avtalstid rycker in först. Ersättning sker enligt SGI-modellen. Ledighet från arbetsgivare erhålls som vid en KFÖ.

Hemvärnsveckan är förskjutet mellan olika delar av landet för att kunna kraftsamla kvalificerade instruktörsresurser. Del av övningsutbudet reserveras som tidigare för förbandens egen utbildning, övning på skjutbana med mera.

Vad tycker du om det system som jag skisserar ovan? Gör din röst hörd i tidningen eller utnyttja din möjlighet i medinflytandesystemet.

Väl mött på fältet!

ROLAND EKENBERG
Rikshemvärnschef

Tidningen skolkade i Sälen

Det är lika bra att erkänna. Tidningen Hemvärnet skolkade från stora delar av programmet på Folk & Försvars rikskonferens. Det beror på att det militära försvaret av Sveriges gränser är en fullkomligt underordnad fråga när försvarssektorns elit minglar i Sälen.

Av talarna var det bara ÖB och försvarsmi-
nistern som berörde just denna grundläggande uppgift som Försvarsmakten ändå har.

Det lilla som behöver rapporteras till er kära läsare, ryms i en handfull texter i vår nätupplaga. Den som vill fördjupa sig i säkerhetspolitik i stort, krishantering i Europa, samhällets sårbarhet och dylikt har alla möjligheter genom att följa nyhetsmedia.

Föralldel, även försvarsberedningens senaste rapport, som blev offentlig under konferensens första dag, nämner lite pliktskyldigt att vi måste ha ett försvar eftersom militära angrepp inte kan uteslutas, även om de inte sägs kunna inträffa under överskådlig

tid. Men sen släpper försvarsberedningen genast ämnet och uppehåller sig vid fredskriser, nödvändigheten att skydda oss mot elavbrott och epidemier och föreslår en hopslagning av Krisberedskapsmyndigheten och Räddningsverket. Parollen är den slitna klyschan samordning, vilket säkert behövs, men knappast räcker om grundproblemet är att det fattas resurser därför att våra offentligt ägda institutioner monteras ner.

Närvarande journalister arbetar med helt andra teman än något så antikverat som territorialförsvar. Det är faktiskt kul att gnabbas med en gammal kollega på Svenska Dagbladet: "Ja, jag ska skriva något om hemvärnet".

Vad det nationella försvaret beträffar har Folk & Försvar haft stolta traditioner. Här samlades partier, fackföreningar, näringsliv, myndigheter och frivilliga försvarsorganisationer i syfte att stärka försvarsviljan och folkförankringen. Men det hela har

nu mer karaktär av särintressenas kamp om den krympande kakan. Det är också en arena för symbiosen mellan media och politiker. De senare passar på att göra sina utspel. Talskrivare och informatörer i den uppåtsträvande politiska klassen ser till att tv och Dagens eko får stå först i kön.

Men vi i hemvärnet är inte ensamma om att anse att det behövs soldater – värnpliktiga, och hemvärnssoldater – på svensk mark för att säkra vårt oberoende som nation. Vi har stöd både från svenska folket och ÖB. Han skriver i boken "Här och nu" som medföljer som bilaga till detta nummer: "Det rikstäckande hemvärnet kommer därtill i insatsförsvaret att vara basen för vår snabbt gripbara nationella förmåga". Det är en tydlig deklaration som borde tillfredsställa dem som undrar vad Försvarsmakten vill med hemvärnet, och varför inte en programpunkt på nästa konferens.

ULF IVARSSON
chefredaktör

4 Hemvärnsnytt

Mats Jonsson blir hemvärnsombudsman. Avalsutbildningen organiseras om. KFÖ-vecka skärper förbanden.

12 Ungdomsavdelning med stil

Rätt balans i utbildningen.

14 Skaraborg reputiblar

Skyddsvakterna drillas med figurer från kompanibefälsskolan.

17 Förnyar syrgastillståndet

Stort skådespeleri är bra när sjukvårdarna tränar för att få ny delegation.

18 Planering under tidspress

Staberna i hemvärnet börjar arbeta med nya, tidsbesparande metoder.

20 Bilden

22 Porträtt

24 Högvakten lever

Inget tycks kunna knäcka högvakten som behåller sin ställning som förnäm turistattraktion.

26 Premiär för undkompaniet

Tidningen var med när enheter ur ett blivande undkompani samövade.

27 Gamla paret håller ihop

Röda korsets 65-åriga insatser för hemvärnet är nu dokumenterade.

28 Kultur

31 Elitförband gillar hemvärnet

Internationella jägarplutonen mötte dalakompani i Stockholms skärgård.

32 Blå stjärnan efterfrågas

Ökat behov av frivillig hjälp.

33 Landet runt

36 Debatt

OMSLAGSFOTO: ANDERS KÄMPE

TIDSKRIFTEN HEMVÄRNET PÅ INTERNET: www.hemvarnet.mil.se/hemvarnet/

Hemvärnet

Nummer 1. Februari 2006. Årgång 66

Besöksadress

Lidingövägen 24
Stockholm

Postadress

Tidskriften Hemvärnet,
107 85 Stockholm
Tel: 08-788 75 00
Fax: 08-664 57 90

REDAKTION

Chefredaktör och ansvarig utgivare: Ulf Ivarsson

Tel: 08-788 97 38. E-post: hvtidningen@swipnet.se

Stf ansvarig utgivare: Lars Brink

Redaktionsassistent: Pia-Lena Jansson

Tel: 08-788 97 15.

E-post: pia-lena.jansson@pub.mil.se

Grafisk form: Forsberg Grafisk form AB

Tel: 08-669 66 60. E-post: barbro.forsberg@bazaar.se

PRENUMERATION Helår/5 nr: 100:-

Postgiro: 456177-5. Bankgiro: 726-9764

ANNONSER

Bengtsson & Sundström Media

Tel: 08-10 39 20

Fax: 08-10 39 15

E-post: marcus.svinhufvud@bs-media.se

UTGIVNINGSPLAN

Nr	Manus- och annonsstopp	Utkommer
2-06	3 mars	21 april
3-06	21 april	16 juni

TS-kontrollerad upplaga 2004: 44 000 ex, 2005

Tryck: Color Print Sweden, 2006

För icke beställt material ansvaras inte. Författarna till insända artiklar förutsätts godkänna att texter och bilder läggs ut på tidningens hemsida.

Trygg norrlänning blev ombudsman

Hemvärnsombudsmannen gillar inte skosnöreärenden utan vill ha lite höjd på de frågor som tas upp i medinflytandet.

● Mats Jonsson, 49-årig cellulosaingenjör från Stockvik, strax söder om Sundsvall blev hemvärnets genom tiderna första ombudsman.

Han gallrades fram bland 52 kandidater som sökte tjänsten. Lördagen den 28 januari, då rikshemvärnsrådet sammanträdde på Hemvärnets stridsskola, hade rekryteringsgruppen intervjuat sex personer och vaskat fram tre finalister. Beslutet att välja Mats Jonsson var enhälligt.

Mats Jonsson har ett förflutet i FBU-rörelsen, som han anslöt sig till 1988 efter värnplikt på A4 och i kustartilleriet. Under sin tid i FBU tjänstgjorde han som vapeninstruktör för hemvärnet i samband med ombeväpningen till ak 4.

Alnö hemvärnsområde ville ha Mats som stf plutonchef och efter en snabb karriär avancerade han 2001 till bataljonschef.

Mats är gift och har två tonåriga barn. Nu blir det till att börja med ett år och nio månaders pendling till sysslan som ombudsman i Stockholm.

– Men familjen har gett sitt samtycke, de är vana vid att jag är borta på helgerna.

Mats berättar att han såg annonsen om jobbet i tidningen Hemvärnet och tände direkt.

– Jag fick en julkapp helt enkelt, annonsen var skriven exakt för mig kändes det som.

Förvånad. Mats Jonsson blev enligt egen utsago helt paff när han fick klart för sig sitt nya jobb, men rådet var enhälligt. Han börjar redan i februari.

Ishockey- och fotbollsintresserade Mats Jonsson är en lagspelare och hans avspända sätt vann rådets gillande. Det vägde tungt att Mats anses ha en visionär syn på hemvärnet.

Tunga uppdrag

Han tycker att innehållet i medinflytandet är viktigare än formerna.

– Det blir lätt skosnöreärenden, jag tycker det ska vara både höjd och tydlighet annars är det svårt att locka folk att delta.

Lokalt har Mats haft flera tunga förtroendeuppdrag i hemvärnet,

HBR och FBU. Rikshemvärnsrådet, som han nu ska serva, har han följt genom att läsa tidningen Hemvärnet.

– Jag har intrycket att rådsledamöterna kunde vara mer aktiva när det gäller informera vidare.

Är du en rörelsens man eller kommer du att uppslukas av staben?

– Nej min lojalitet ligger förstås hos min uppdragsgivare och jag har kommit överens med vår förste vice ordförande Roland Svensson att vi ska ha täta kontakter.

Finns plats för alla

Du ska arbeta med att få upp intresset för medinflytandet, hur?

– Det är inte så lätt att engagera de unga som främst vill vara soldater, men andra har andra intressen och kvaliteter och det finns en plats för alla, säger Mats Jonsson.

Idéerna om en hemvärnsvecka tilltalar Mats Jonsson i hög grad. Det skulle ge honom som förbandschef en reell chans att lära känna soldaterna och kunna sätta betyg på förbandet.

Deltagande och rekrytering är Mats Jonssons hjärtefrågor. Nu när han blir rådets tjänsteman förlorar dock hemvärnet en välutbildad bataljonschef och i dag vet han inte vem som ska efterträda honom i ledningen för Medelpads bataljon.

Ombudsmannen blir ett krafttillskott i rikshemvärnsrådet och Mats Jonsson ska ingå i flera arbetsgrupper. Från sitt civila arbete inom processindustrin har han många års erfarenhet som projektledare. Men han varnar för att knyta alltför stora förväntningar till honom som person.

– Det är tillsammans vi är starka. Det här ska bli jättespännande.

Text & foto: Ulf Ivarsson

Högre ersättning i räddningstjänst

● Från och med den 1 mars 2006 till 30 juni 2007 gäller 186 kronor för första timmen och 125 kronor per timme därefter. För perioden 1 april 2005 till 28 februari 2006 ska tre procents retroaktiv ersättning betalas ut.

Lägsta dagpenning för 2006 blir 130 kronor och högsta dagpenning 734 kronor. Om inkomsttaket i sjukförsäkringen höjs från 1 juli enligt regeringens förslag kan den högsta dagpenningen bli 979 kronor.

Dagersättningen höjs från 66 till 72 kronor. Förplägnadsersättningarna höjdes också från och med den 1 februari.

En Roland till i toppen

● Roland Svensson, bataljonschef från Blekinge, är rikshemvärnsrådets 1:e vice ordförande och Stig-Olof Andersson, Västergötland 2:e vice ordförande. De utsågs på rådets konstituerande möte på HvSS den 14 januari. Roland och Stig-Olof tar därmed plats i verkställande utskottet som i övrigt består av Kjell Berggren, Västerbotten, Mats Börjesson, Stockholm, Thomas Quist, Skåne och Olle Jonsson, Dalarna. Rikshemvärnschefen och chefen för rikshemvärnsavdelningen är självskrivna.

1:e vice ordförande. Roland Svensson är före detta yrkesofficer och blev bataljonschef i hemvärnet i samband med sin särskilda pension.

FOTO: THOMAS JOHANSSON

Order på nya namnet

● Nu är det order på att hemvärnet också kan kallas nationella skyddsstyrkorna, men de båda benämningarna måste alltid hänga ihop. Alltså "Hemvärnet – de nationella skyddsstyrkorna".

Hemvärnet blir billigare

● Nedläggningen av sju militär-distriktsgrupper, MD-staberna och 42 hvbataljoner börjar nu ge resultat i form av lägre kostnader. Hemvärnsutbildningen kostade 2004 totalt nästan 600 miljoner kronor, men bara 514 miljoner kronor 2005. En avtalstimmekostade 355 kronor mot 421 kronor 2004.

HBR åker första klass

● På Hotell Continental i Stockholm slöts cirkeln för Hemvärnsbefälens riksförbund, HBR. Det var här organisationen bildades 1941 och det var här sista styrelsemötet före samgåendet med Försvarsutbildarna hölls strax före jul. HBR lever vidare som specialförbund i Försvarsutbildarna (före detta CFB, Centralförbundet för befälsutbildning). Från och med 2007 blir HBR av med sina anslag från Försvarsmakten och kan därför inte längre ha eget kansli och anställda. Men via paraplyorganisationen kan ändå utbildningen av hemvärnsbefäl fortsätta. Lokalt har HBR och FBU-förbunden samarbetat sedan länge. En del av HBR:s 23 sektioner läggs ned och medlemmarna ansluter sig till Försvarsutbildarna i den mån de inte redan är medlemmar.

– Under 2006 bör sektionerna bli kvar, annars måste alla åka till riksstämman och det blir en dyr affär, säger HBR:s ordförande Lars Hedsäter. Därefter rekommenderar vi att sektionerna ombildas till föreningar i Försvarsutbildarna.

Vad betyder det här för den enskilde medlemmen?

– Inget negativt hoppas vi. I Försvarsutbildarna åker vi första klass, det är en framtidsorganisation i mångt och mycket riktad mot hemvärdet.

En extra miljon

Försvarsutbildarnas generalsekreterare Leif Tyrén har inga invändningar. Hemvärnsbefälen får hela utbudet av centrala och lokala kurser plus särskild utbildning för hemvärdets behov som är svår att genomföra på utbildningsgruppsnivå. Till exempel prickskytte, undtjänst i bataljonsstab och NBC.

Förutsättningarna ser hyfsade ut. Försvarsutbildarna kasserade in en extra miljon 2006 för HBR:s skull.

– Vi stärker vår ställning och välkomnar HBR i allra högsta grad, säger Leif Tyrén.

Ulf Ivarsson

ÖB trött på ryckig politik

Ett nordiskt försvarssamarbete kan bli lösningen på svenska försvarets ekonomiska problem.

● Det gäller inte enbart övning, utbildning och materielanskaffning utan även rent operativa uppgifter som fredstida övervakning av luftrummet och på och under havsytan.

Idéer som påminner om det tidigare 1950-talets planer på en nordisk försvarsallians dammas alltså av för att slippa skära mer i det svenska försvaret. Det framgick av överbefälhavare Håkan Syrén's tal på rikskonferensen Folk&Försvar i Sälen.

Han upprepade att botten är nådd ifråga om förbandsneddragningar. Han vill inte hyvla mer på organisationen eftersom då hela förmågor skulle försvinna. Förutom pengar som han hoppas kan frigöras från stödmyndigheterna tycks ett samarbete med grannländerna vara det enda som står till buds för att få balans mellan uppgifter och resurser.

– Jag uppfattar en växande medvetenhet om att insatsorganisationen inte kan reduceras ytterligare utan stora negativa konsekvenser för vår allsidighet sa ÖB och underströk att marginalerna är obefintliga för ytterligare krympning.

Från 2000 till 2007 har Försvarsmakten fått nästan nio miljarder mindre att röra sig med. Det motsvarar 20 procent.

Vill ha mer realism

ÖB är trött på politikernas ryckiga försvarsplanering och vill ha mer realism och långsiktighet än de senaste tio åren. Han kräver

Håkan Syrén har nått smärtgränsen för nedläggningar av förband.

FOTO: ULF PETTERSSON/FBB

också förståelse för att nya system och förband är dyrare än sina föregångare. Normalt är det 3–4 procents fördyring mellan generationerna. Med en sådan kostnadsutveckling och med oförändrade anslag halveras numrären på 20 år.

Mediauppgifter i samband med Folk&Försvar gör gällande att Försvarsmakten nu är nere på historiskt låga nivåer räknat som organisationsstyrka, alltså antalet personer i krigsorganisationen. Under konferensen gick högkvarterets informationsavdelning ut med ett förtydligande. Denna säger att specialförband (läs SSG med 80 man) och hemvärn är omedelbart insatsberedda medan andra insatsförband har 30 eller 90 dagars beredskap.

Men av de åtta mekaniserade bataljoner som riksdagen beställt är hälften så kallade resursförband och likadant är det inom flyg- och sjöstridskrafterna. Resursförbanden har ingen beredskap. Detta ger en total numrerar om 9 500 soldater och officerare, varav hälften i armén. Hemvärdet med sina i dag 42 000 soldater tillkommer.

I budgetunderlaget för 2007, som lämnas till regeringen i april utlovas en förklaring till begreppet resursförband. Avsikten är att alla förband i insatsorganisationen ska ha någon form av beredskap.

Ulf Ivarsson

Läs mer om Folk & Försvars konferens på www.hemvarnet.mil.se/tidskriften

Ersättarna kliver fram

● Ersättarna i rikshemvärnsrådet har länge levt ett liv i skuggan av de ordinarie ledamöterna. Nu kan de få en mer aktiv roll. Ett förslag av Kay Rönn om att de får delta i olika projektgrupper väckte rådets gillande. Under flera mandatperioder syntes ersättarna nästa inte alls i rådsarbetet. Det finns inte

pengar för deras arvoden och resor. Ett rådsammanträde kostar redan i dag 60 000 kronor och ett möte i verkställande utskottet 25 000 kronor. Antalet möten i rådet har därför gått ned från 4–5 till tre samtidigt som arbetsbelastningen ökat. Fram till nästa rikshemvärnsting har hela rådet bara sex sammanträden.

På rådsmötet den 13–14 januari gick man igenom vilka frågor som måste lösas under perioden. Reformeringen av medinflytandet, rekrytering och meritvärdering har högsta prioritet eftersom de är uppdrag från tinget. I övrigt är rådet överens om att förbättra sin information till personalen i hemvärdet.

Viking ger bra återkoppling för stabspersonal

Undlottorna i Vikingövningar får större överblick över operationerna än i sina vanliga hemvärnsuppsdrag.

Verklighetstroget. Eva Wennerström tycker att Vikingscenariot är relevant som övning inför utlandsmissioner.

Med för första gången. Helhetsynen man får på en övning som Viking 05 är viktig för Anna Ax.

Nya kontakter. Marianne Ransmyr uppmanar alla lottor att ta chansen att delta i internationella övningar som Viking 05.

där man inte alltid ser sambanden och hur den information man själv samlar in kommer till nytta på det högre planet.

Lotsar rätt

– Welcome to Viking 05, can I help you?, svarar en sambandslotta blixtnabbt när du ringer Vikingövningens telefonväxel. Åtta lottor ansvarar helt för växeln under övningen. Det har krävts mycket förarbete för att växeln ska fungera smidigt, till exempel har lottorna byggt upp hela abonnentregistret själva, ett register som under övningen hela tiden uppdateras.

Marianne Ransmyr, Malmö, är med på sin tredje Vikingövning. För andra gången i rad arbetar hon i telefonväxeln och lotsar samtalen rätt i organisationen. Marianne Ransmyr är furir och stabslotta med underrättelseinriktning i hemvärdet, med en central roll i hemvärnsstaben hemma i 4. Husarbataljonen i Malmö.

Vad är det som lockar att delta i en internationell övning som Viking 05?

– Det är roligt att få tala engelska, man lär sig mycket om Nato-organisationen, men framför allt så knyter man kontakter både inom och utom landet, berättar Marianne Ransmyr. Som lotta träffar man dessutom både gamla och nya kamrater som man får jobba tillsammans med.

Marianne Ransmyr tycker att hon och de andra lottorna i växeln får mycket uppskattning:

– Många av oss kan känna att vi till och med blir mer uppskattade här än hemma. Vi gör förstås alltid vårt bästa, men den uppskattning man får gör att man jobbar ännu bättre.

– Ta chansen och kom med nästa gång, uppmanar Marianne Ransmyr alla lottor. Det här är kul och spännande!

Text & foto: Marjo Viita

● I december var Sverige åter värd för Viking 05, en internationell övning med över 2 000 deltagare. Bland deltagarna fanns många lottor.

Viking 05 bygger på ett fiktivt scenario där man ska lösa en konflikt mellan olika folkgrupper i republiken Bogaland. Utgångspunkten är att efter oroligheter under hela 1990-talet har Bogaland genomlevt ett inbördeskrig. Efter vapenstilleståndet ska en Natoledd multinationell sammansatt styrka, det vill säga deltagarna i Viking 05, försöka skapa fred i den infekterade konflikthärden. Nyckelfrågorna är att undvika att konflikten sprider sig till grannländer, att försöka skapa fred mellan olika etniska och religiösa grupper, att förhindra ett sammanbrott av lag och ordning samt att undvika en ekonomisk kollaps i landet. Övningen speglar de mis-

sionsområden Sverige verkar i.

– Jag tycker att de internationella övningarna har mycket relevans för verkligheten, säger underrättelselottan Eva Wennerström från Uppsala som är med på sin andra Vikingövning och har erfarenhet från fyra utlandsmissioner. De som skapar övningarna lyckas få in alla delar som man kan räkna ut för i en mission. Scenariot är trovärdigt.

Arbetade utomlands

Totalt deltog 75 lottor i Viking 05. De flesta var placerade i Enköping eller Kungsängen, till exempel som stabsassistent, växeltelefonister och operatörer av centrala datasystem. 16 lottor arbetade i staberna utomlands, bland annat i Slovenien, Irland och Schweiz.

Anna Ax från Strängnäs är stabsassistent i G2-funktionen, det vill säga underrättelse- och

säkerhetsavdelningen i övningsledningen under Viking 05. Hon är underrättelselotta och har förutom sitt avtal med armén ett extra hemvärnsavtal med Östra Aros hemvärnsbataljon i Uppsala. Det här är hennes första Viking-övning.

Större överblick

– Skillnaden mot hemvärdet är att här får man en större överblick över hela operationen och ser bataljonens plats i det större perspektivet, svarar hon på frågan om vilken skillnad det är att vara med på en multinationell övning mot hemvärnsuppsdraget.

Anna Ax upplever att helhetsynen man får på en övning som Viking 05 är värdefull och viktig:

– På den taktiska nivån fattar man beslut som bygger på information som den enskilde soldaten samlar in. Inom hemvärdet rör jag mig på en annan nivå,

mycket knappt om tid och Lagerblad tror själv att besparingarna kan börja verka först andra halvåret 2007.

Stödmyndigheterna har levt ett skyddat liv och inte påverkats alls av försvarsbesluten. Medan den totala ramen har vuxit med 4 procent under perioden har de expanderat till 10–13 procent av försvarsanslaget.

Stödmyndigheterna dräneras

● Försvarets stödmyndigheter har inte följt med i omställningen och måste nu ta sin del av stälbadet. Det står klart sedan utredaren Peter Lagerblad presenterat sin utredning.

Värst illa åtgånget blir Totalförsvarets forskningsinstitut, FOI och försvarshögskolan men så har dessa myndigheter också haft en anmärkningsvärd tillväxt

åren 1997–2004, omkring 44 procent. Mellan 1000 och 2000 personer av totalt 6000 anställda måste lämna om det ska bli möjligt att spara de dryga 2 miljarder kronor Lagerblad fått i uppsdrag att ta in.

Pengarna är örönmärkta för finansieringen av den nordiska stridsgruppen i EU, som ska vara uppsatt 2008. Det blir alltså

Allt synas under intensiv majvecka

En unik genomlysning av hemvärnets beredskap, taktik och stridsteknik kommer att göras vid Hemvärnets stridsskola i slutet av maj.

● Bakom det torra "rikshemvärnschefens utbildningsfältövning" döljer sig aktuella problem som vem som leder insatser, likartad utbildning över hela landet, ny stabsarbetsmetod, hotbilden och med vilket lagstöd hemvärdet kan sättas in i fredstid.

Ett par experter på säkerhetspolitik har bjudits som föreläsare: Magnus Rastorp och Jan Leijonhielm, som är kända för sina okonventionella analyser, så det kan bli underhållande.

Olof Egerstedt kommer för att berätta om tankarna bakom sitt förslag om militärt stöd till polisen vid terrorattacker.

– Vi hoppas få svar på flera frågor som rör hur hemvärnets insatser ska ledas. Det hänger lite i luften för närvarande, säger major Magnus Norhult, som ansvarar för fältövningen och är chef för den nya utvecklingsavdelningen på HvSS.

Fick beröm

MD-staberna fick beröm i ÖB:s avskedstal men nu är det före detta rikshemvärnschefen Anders Lindström som är operativ chef och ansvarar för den militära territoriella ledningen. Under honom ska de tre taktiska kommandona i Uppsala och deras underställda förband leda insatser istället för de nedlagda staberna i Göteborg, Strängnäs, Visby och Boden.

– I maj kommer vi att ha 20 veckors erfarenhet av vad det här innebär för hemvärdet, konstaterar Magnus Norhult.

Tidigare såg militärdistriktsstaberna till att utbildningen bedrevs likadant i sina grupper, men det skiljde en del mellan distrikten. Skolan har fått på sin lott att se till att en hemvärns-soldat i Trelleborg får samma kvalitet på utbildningen som soldaten i Pajala. En hel avdelning har tillkommit för ändamålet. Den leds av överstelöjtnant Peter Johansson, som var med att skriva Södra militärdistriktets målkatalog. Denna handbok ses

Full fart framåt. Senast 1 juli 2007 ska alla kunna grunderna i strid i urban miljö. FOTO: ANDERS KÄMPE

Ny på jobbet. Major Magnus Norhult håller ihop fältövningen. Det är hans eldprov som nybliven chef för HvSS utvecklingsavdelning. FOTO: ANDERS

nu över och ska gälla hela riket.

Ett problem i sammanhanget är att flera av hemvärnets reglementen inte uppdaterats på årtal. Reglementet för bataljoner och kompanier skrevs visserligen om så sent som 2002, men det är redan föråldrat. Det provisoriska stabsreglementet från 1998 har delvis spelat ut sin roll. Nu går dessutom hemvärdet förmodligen över till PUT, planering under tidspress och den så kallade fempunktsordern. Utbildningsfältövningen kan ge en del uppslag till författarna.

Inga soldater

På en övning av det här slaget deltar inga soldater utan det är

juli 2007 ska kunna framrycka längs en gata med sin grupp enligt konstens alla regler och veta hur man passerar en korsning på strid i bebyggelsemanér. En gammal bekant från de högre kurserna på HvSS utnyttjas också som ett exempel, nämligen Tullinge flygplats. Det krångliga i fältövningen är att fred gäller, men att hemvärnslarm gått för en bataljon. Insatsreglerna byggs då på skyddslagen, IKFN, nödvärnsrätten och envarsgrändet. Som bollplank finns ju-rister från högkvarteret med.

Rejält grepp

På stridsteknikens område har inte mycket hänt på länge i hemvärdet. Här tas ett ordentligt grepp i samarbete med markstridsskolan.

– Vi måste fråga oss om vi lär ut rätt stridsteknik och om vi med hänsyn till vår korta utbildningstid verkligen kan kopiera markstridsskolans koncept rakt av, säger Magnus Norhult.

Vartannat år ska en utbildningsfältövning äga rum på HvSS är det tänkt, vartannat år är man engagerade i rikshemvärnschefens nya stabstjänstövning.

Ulf Ivarsson

Flygburen insats i oktober

● I oktober kommer hemvärnets vassaste förband att visas upp för högkvarteret och medierna i Stockholm. Insatsplutoner från Skåne och Västerbotten flygs då in till Stockholm där de bildar kompani med en pluton ur Livgardesgruppen.

En liknande övning äger rum i

oktober 2007. Då är det plutoner från Boden, Skaraborg och Östergötland som strålar samman i Göteborg.

Enligt planerna ska även 20 soldater vardera ur danska och norska hemvärnen delta i försvaret av nyckelobjekt i Göteborg.

Annons

Avtalsutbildningen måste omorganiseras

Medlen för utbildning har halveras samtidigt som avtalsorganisationerna ska förse hemvärnsförbanden med sammanlagt 9 000 specialutbildade soldater.

● Det här går inte ihop, årets neddragning är för kraftig säger Ingela Holmberg, chef för högkvarterets frivilligavdelning. Hon är kritisk till att regering och riksdag talar varmt för frivilligheten men inte ger de resurser som krävs.

Enligt Ingela Holmberg behövs minst 100 miljoner kronor till utbildning. Så sent som för ett par år sedan betalade FM ut 135 miljoner kronor i uppdragsmedel, i år blott 75 miljoner kronor

– Jag anser att regeringen är orättvis när man säger att frivilligverksamheten fortfarande verkar mot det gamla invasionsförsvaret. Det måste bero på okunskap.

I försvarsbeslutet 2004 försvann fyra av ursprungligen 23 organisationer från frivilliglistan. Av de kvarvarande 19 får 17 fortfarande uppdrag av Försvarsmakten. Men antalet kommer att minska. Frivilliga automobilkåren, Kvinnliga bilkåren och Frivilliga motorcykelkåren har redan börjat utreda ett närmare samarbete.

I det här läget har Försvarsmakten föreslagit att organisationerna ska slå ihop kurser för att få mer pang för pengarna. Det kan röra sig om totalförsvarsutbildning, kurser i ledarskap, sjukvård och annat. Frågan diskuterades på ett seminarium i december och kommer upp igen på ett möte i slutet av mars.

Huvudmannaskap
Idén går ut på att en organisation tar på sig huvudmannaskapet för en viss utbildning. I december var samtliga avtalsorganisationer i princip positiva till förslaget.

– Det här är inget hot mot er. Vårt nuvarande systemet är mycket bra, men det kan fungera bättre om ni nischer er och inte läser en viss befattning till

Klarar svår terräng. Motororganisationerna utreder ett samarbete.

Kritisk. Orättvist, säger Ingela Holmberg om regeringens påstående att frivilligorganisationerna inte ställt om till insatsförsvaret.

en bestämd organisation. Vi behöver nu klarlägga vilka som är lämpliga kompetensbärare så att ni alla får chans att kraftsamla på er huvuduppgift, sa stabschef Thomas Johanson, rikshemvärnsavdelningen.

Han tog ett exempel: En bandvagnsförare i ett hvundkompani är tillika signalist. Hon får sin förarutbildning i bilkåren, sambandskunskaperna från FRO

och lär sig pistolskytte av pistol-skytteförbundet. Vill hon bli gruppchef är det Försvarsutbildarna som hon ska anmäla sig till.

– Vi jobbar redan efter den här principen. Vi utbildar trafiksoldater och mc-ordonnanser och överlåter TFU åt andra, säger Jan-Erik Nilsson, Frivilliga motorcykelkåren. Kravet på medlemskap vill FMCK dock ha kvar. Man är tveksam till att låna ut motorcyklar till icke-medlemmar.

Ulf Johansson, ordförande i Frivilliga radioorganisationen påpekar att en huvudman måste ha egna instruktörer. Om de ska lånas från Försvarsmakten har ju skattebetalarna inget vunnit.

Om huvudmannaskapet ska fungera krävs större precision i uppdragen, hävdar avtalsorganisationerna. Förbandscheferna vet knappt om att folk går kurser i dag. När antalet platser begränsas kan man hamna i svåra prioriteringar. Dialog kors och tvärs mellan hvbataljonerna och avtalsorganisationerna på regio-

nal nivå krävs för att uppdragspengarna ska fördelas rätt.

– Det ställer också stora krav på oss att hitta folk där behovet finns, säger Jan-Erik Nilsson. Vi har 93 procents uppfyllnad i riket, men i Jämtland bara 23 procent.

Försvarsutbildarna stödjer huvudmannaskapet oreserverat.

– Många bedriver samma typ av utbildning och många kurser ställs in på grund av för få deltagare. Det är inte kostnadseffektivt, säger utbildningschef Cai Gavestam.

Börjar tvivla

Verkligheten är att vissa behov är så små att det blir kärt att argumentera för bidrag till särskilda organisationer i längden. I Sverige finns till exempel 190 000 civila med lastbilskort.

– Risken finns att politikerna börjar tvivla på att det behövs frivilligorganisationer för all möjlig utbildning. Vi kanske måste utgå från civil kompetens istället. Hur som helst öppnas reviren och det kommer en svår stund när vi inte behöver alla dagens organisationer, säger Ingela Holmberg.

Paradoxalt nog blir de åtta avtalsorganisationer som samverkar med hemvärdet allt viktigare för att fylla hemvärnsförbanden. Deras personal behövs för att frigöra skyttesoldater.

– Vi behöver varenda grundutbildad man eller kvinna vi kan få tag på att sätta in i stridande befattningar, säger Thomas Johansson.

– Vi vill hjälpa dem att lösa ut det här men om de inte är klara den 31 december 2007 är det ett helt annat läge. Fram till dess hittar vi inte på någon annan form för personalförsörjning, säger rikshemvärnschef Roland Ekenberg.

Text & foto:
Ulf Ivarsson

KFÖ-vecka skärper förbanden

En samlad repetitionsutbildning för hela förband står på dagordningen, liksom direktutbildning av värnpliktiga för hemvärnets behov.

● Rikshemvärnschefen tänker inte göra några dramatiska förändringar av det allmänna hemvärnet på ett tag. Men under de närmaste åren måste han lägga till en rad förmågor. I försvarsbeslutet 2004 nämndes under rättelseinhämtning, räddning och röjning, trafikdirigering, eskort och NBC.

Avstånden försvårar

– Vi är inne på att så långt som möjligt bredda existerande förband snarare än att sätta upp nya, till exempel ge fem man i varje pluton utbildning på motorsåg, säger stabschefen vid rikshemvärnsavdelningen, överstelöjtnant Thomas Johansson. Det är svårt att sprida ut specialplutonerna i landet med tanke på att avstånden till de platser de ska sättas in kan bli mycket stora.

– Det vore naturligt att knyta till exempel räddnings- och röjningsplutoner till Ing 2 i Eksjö och NBC-plutoner till skyddsskolan i Umeå. Men förbanden måste vara mobila, säger överstelöjtnant Håkan Grahn, chef för rikshemvärnsavdelningens utvecklingssektion.

Hemvärnspolis

En proposition om försvarets stöd till polisen kan komma redan i vår. Detta kräver också förberedelser, eventuellt kan det bli ett försök med en hemvärnspolispluton som lyder under en insatskompaniledning i Stockholm.

Samtidigt pågår en rullande översyn, hemvärnets utvecklingsplan, hvup. Den blickar långt fram i tiden, till 2014, men är väl så konkret de närmaste åren. Den kanske intressantaste nyheten är en hemvärnsvecka liknande forna tiders KFÖ, krigsförbandsövning. Personalen skulle då kallas in med lagstöd – hur det går ihop med frivilligheten är ännu inte klarlagt. Soldaterna skulle ersättas enligt normen för sjukpenning.

Repmånad. En veckas KFÖ kan mycket snart bli verklighet i hemvärnet. Idén finns med i hemvärnets utvecklingsplan.

FOTO: PETER ANDERSSON

En del av kostnaderna kan täckas genom att man kraftsamlar instruktörerna, men hemvärnsledningen måste ändå pressa in ett "pluspaket" i FM:s budget.

– Jag har fått mycket positiva

signaler från folk i leden. En hemvärnsvecka är ett stort steg framåt för cheferna som äntligen skulle få leda sina kompanier, plutoner och grupper, säger Håkan Grahn.

Hemvärnsveckan skulle lösa två problem i en smäll: det låga deltagandet i övningar och chefernas möjligheter att föra sina förband.

Kortutbildning

Av rikshemvärnstinget fick staben en svår hemläxa: hur ordna personalförsörjningen när värnpliktsarmén smälter ihop? Värnpliktsvolymerna räcker inte längre för hemvärnet. Tumregeln är att hemvärnet är 1,5 gånger så stort som värnpliktsvolymen och då förslår inte 7000–8000 grundutbildade soldater per år.

Alternativen är korttidsutbildning eller grundutbildning i hemvärnet. Soldater skulle också kunna placeras i hemvärnet före och efter utlandstjänst.

Försök med en kort direktutbildning för placering i hemvärnet ingår därför i planen för åren 2007–2009. Internt i högkvarteret pratar nu inspektörerna ihop sig om hur många värnpliktsdagar var och en får utnyttja. Före rikshemvärnschefen släppte sin pott av tremånader-

svärnpliktiga till övriga armén.

– Vi hoppas kunna göra försök i ett par kritiska områden där annars knappast några tas ut till grundutbildning längre, säger Håkan Grahn. Ansvar hamnar hos förbandscheferna, i detta fall Amf 1 och I 19, men det blir ändå utbildningsgrupperna som får uppdraget.

Gotland och det inre av Norrland är två av problemområdena.

– Vi måste ha någon form av korttidsutbildning där, säger rikshemvärnschef Roland Ekenberg.

Ungdomsverksamheten sker i dag utan uppdrag från Försvarsmakten och innan den kan godkännas som en väg in i hemvärnet måste den kvalitetssäkras.

Inget är heligt

När Håkan Grahn och hans arbetsgrupp tänker fritt om framtiden är inget heligt. Hur ska hemvärnet se ut, finns det modernare sätt att leda, vilken vapenverkan behöver vi ha?

I den vision för 2015 som militärt kallas målbild har hemvärnet i alla fall cirka 30 000 soldater varav hälften ingår i insatsförband som är duktiga på skydd, eskort och bevakning. De kan rycka in i fredstida kriser och stödja polis och räddningstjänst.

– Vårt mål är att soldaterna ska ha sådana avtal med sina arbetsgivare så att de kan nyttjas vid en beredskapshöjning, säger Håkan Grahn.

Det marina hemvärnet använder sina stridsbåtar även för sjötrafikkontroll och som stöd till kustbevakningen vid fartygsvisitationer. Skytteltrafik pågår mellan hemvärnet och utlandsstyrkorna. Soldatens hetaste dröm: att prata med kamraterna i radio har gått i uppfyllelse. De filmar stridsfältet och skickar bilderna uppåt och staberna är inkopplade i samma ledningsnät som övriga insatsförsvaret.

Text: Ulf Ivarsson

Håkan Grahn tänker framåt. 2015 ser hemvärnet ungefär ut som nu, men ändå inte.

FOTO: ULF IVARSSON

Färdig till strid på en vecka

● Det är höga krav som ställs på soldater i insatsplutoner och kompaniledning, krav som soldater tillhörande en avtalsorganisation har svårt att nå upp till. Men med kursen TFU-KU Stridsutbildning försöker hemvärnet ge dem ett accelerations-spår för att höja kunskapsnivån. En vecka KU Strid gör stor skillnad kunde de 23 soldaterna som genomförde kursen i Falun konstatera.

Alla ska kunna försvara sig, ge ett bidrag och inte vara en belastning vid strid. Därför var intensiteten på kursen hög. Oftast var det två parallella lärarlag som genomförde momenten.

Veckan inleddes med PEK-skjutningar och stridens grunder, skydd och förflyttningsätt, som kan vara nog så krävande. Redan första dagen insåg eleverna varför det ställdes särskilda krav på skjut- och fysisk förmåga för att bli antagen till kursen. Men efter en vecka med kroppsskyddet ständigt påtagat blev det till en vana och allt mindre besvärande.

Instruktörerna var av hög klass med en stor portion entusiasm

Anmälan till Nijmegen senast 30 mars

● Nijmegenmarschen i Holland genomförs i år den 18–21 juli och det är Försvarsutbildarna som står för det militära deltagandet. Marschen genomförs över fyra dagar och det är fyra mil per dag som ska tillryggaläggas. 288 deltagare finns det plats för i den svenska delegationen. Anmälan till Försvarsutbildarna senast den 30 mars och anmälningsavgiften om 2.100 kronor ska då också vara betald. Kostnad för resa med buss tillkommer om du väljer att åka buss – 1 500–1 600 kronor beroende på avreseort. Busskostnaden ska inbetalas före den 31 maj.

För mer information:
www.forsvarsutbildarna.se/utbildning/nijmegen

Pang! Sandra Bylund bekämpar fi med stor intensitet och eldkraft.

och pedagogik vilket var en bidragande orsak till att tempot kunde hållas högt under långa dagar. Elevernas särskilda omnämnande gick till Lt Peter Björkegren och Kn Pär Karlsson. Inte en lektion gick under ribban utan allt gillades av eleverna och mest uppskattades nog den avslutande stridsskjutningen.

– Det här var en av de bästa kurserna jag gått. Jag har lärt mig mer på en vecka än på mina tidigare fyra år i hemvärnet, sa en deltagare.

– Kursen höjer verkligen ditt värde som stridande soldat och du kommer med i gruppen på ett helt annat sätt, påpekade major Mats Stedt från rikshemvärnsavdelningen vid sin inspektion av kursen.

– Se till att ni nu tar för er när ni kommer hem, kliver fram och är aktiva när det kommer till stridsmoment. Nu kan ni strid. Tillåt inte att ni sätts att bevaka något förråd som bevaknings-

Jag kastar spräng! Hundföraren Jens Gustavsson skickar iväg en granat.

hundsekipage eller ta annan bakomuppgift som lotta eller bilkärast.

Tyvärr var inte logement och hygienutrymmen på acceptabel nivå på grund av ombyggnad. Aktiva hörselkåpor saknades och det inte kunde ordnas fram mer än en snabbbladdare för magasinen. Viktig tid spilldes då kursen kom att förbruka 35000 patroner på två dagar.

Text & foto: Bo Eriksson

Mer strid krävs

● En veckas stridsutbildning räcker inte för avtalspersonal som vill göra internationell tjänst. Ett förslag från högkvarteret om en mer avancerad grundläggande soldatutbildning remissbehandlas. Förslaget omfattar två gånger 68 timmar samt ett tredje steg efter ett års uppfyllt avtalstid.

– De blir betydligt mer fältmässiga än efter den nuvarande totalförsvarsutbildningen och efter tredje steget är de lämpliga för internationell tjänst om de har en sån kompetens som efterfrågas i styrkan, säger överstelöjtnant Peter Helsing på högkvarterets frivilligavdelning.

Rättelser

● Flera har hört av sig om artikeln om Drottningsholmsvaktens i förra numret och påpekat att Sara Hardingz inte var först som kvinnlig avlösningsförare. Katarina Moe, som kallar sig själv falsk löjtnant till skillnad från den äkta sergeanten Sara Hardingz, gick som avlösningsförare redan 2002 och var vaktchef på samma slott 2004.

Just 2002 gick även Kristina Bäckehag, bilkärast i Siljans hvkompani som avlösningsförare. Det är hennes kompanichef Lars Vidin som meddelar detta.

Men saken är värre än så. Adam Dschulnigg minns att våren 1995 hade Drottningsholmsvaktens två kvinnliga avlösningsförare. Den gång- en bevakades slottet av soldater ur F 16, som Adam själv tillhörde vid den tiden.

● I nummer 5/6 2005 av Hemvärnet finns ett inlägg på sidan 42: "Vi vill inte särbehandlas", författat av hemvärnssoldaterna Gustafsson och Olsson. Skribenterna uppger sig tillhöra Älvsborgs Insatskompani 1 grp, 1 plut. Detta påstående är felaktigt! Vi känner inte till dessa personer. Jag ber därför att ni i nästa nummer inför en dementi.

Kn Kjell Lindberg,
C Älvsborgs hvinsatskompani

Svar: *Då artikeln skrevs hette vi Älvsborgs Insats, vi bytte namn till Gullbergs hemvärnskompani vid nyår. Innan dess var vi två kompanier med samma namn, Kn Lindgrens Älvsborg finns i Borås medan vi finns i Göteborg. Vi förstår att begrepps-förvirring lätt kan uppstå här på västkusten där det mesta heter Älvsborg eller Elfsborg*

Cajsa Gustafsson

Hemvärns-soldater önskas

● Internationella utbildningsenheten vid Livgardet söker figuranter till slutövningar för utlandsstyrkan. Övningarna genomförs på vid åtta tillfällen per år och 40–100 figuranter behövs under 2–7 dagar per omgång. Har du kunskaper i landets språk eller kultur (Afghanistan, Bosnien, Kosovo och Liberia) är du extra välkommen. Även fordonsförare söks till övningarna. Ersättning utgår med 96–150 kronor per timme samt fri mat och reseersättning. Du bor på logement och får även låna lämpliga figurantkläder beroende på roll under övningen. Intresseanmälan och ytterligare info:

Stefan Björkman, Livgardet/
IntUtBE via mail:

stefan.bjorkman@mil.se

Läs mer: www.mil.se/int

Van figurant. Det är jätteroligt både ute på övningen och hemma på logementet. Vi är ett viktigt redskap i utbildningen, säger lottan Kajsa Fredrikson som under många år agerat som figurant.

FOTO: BO ERIKSSON

Glesare mellan bataljonerna

● Hopslagningarna av förband gör att antalet bataljoner rasat från 120 år 2004 till 70 vid utgången av 2005. Kompanier och plutoner följer samma mönster. Antalet planerade insatsplutoner ska bli 122 och av dessa är 75 användbara i dag. De leds av 27 insatskompaniledningar.

Avtalspersonalen får pistol

● Avtalspersonalen i hemvärdet ska beväpnas med pistol 88, Glock. Kpist m 45 ska skrotas och vara borta till 2008.

Förre rikshemvärnschefen beslutade att hela hemvärdet skulle ombeväpnas till ak 4, men ordern hann aldrig verkställas. Istället har ledningen nu bestämt att avtalspersonalen ska utrustas med 9-millimeters Glockpistoler. Ordern gäller dock inte avtalspersonal i insatsplutonerna, insatskompaniledningarna och hvundkompanierna, som istället får byta ut sina kpistar mot ak 4B. Bevak-

ningslottorna behåller sina ak 4B.

Beskedet kommer som en lättnad, särskilt för kvinnor som ogillar ak 4:an därför att den är för tung och klumpig för dem. Skjutresultaten blir därefter och motiverar inte att jobba vidare i hemvärdet. För mc-ordonnanser och flygförare tillkommer säkerhets- och utrymmesproblem.

Anders Lindström ville enhetsbeväpna hemvärdet med ak 4B med motiveringen att det är enda vapnet i försvaret som har patronlägeslås. Han hade också tankar på att införa ak 5 i vissa

En Glock är lätt att lära sig. Det tar några minuter att förstå hur man laddar och gör patron ur, tar isär och sätter ihop vapnet.

funktioner och att tilldela småvuxna kvinnor ak 4 med kortare kolv. Men så blir det alltså inte.

Text & foto: Ulf Ivarsson

Allt fler gör sina kontrakt

● Antalet hemvärnssoldater minskade med 6 557 mellan åren 2004 och 2005 till 42 690. Nyrekryteringen omfattar 2 159. Av dessa är 72 procent under 35 år, 44 procent under 25 år och 12 procent kvinnor. Föryngringen håller alltså i sig, kan man utläsa av årsstatistiken för 2005. Av det

totala antalet är 59 procent mellan 18 och 47 år.

Den mest glädjande siffran är att nästan hälften, 47 procent, gjorde sin avtalstid. Det är en höjning med sju procentenheter jämfört med 2004. Avtalspersonalen ligger kvar på 39 procent. Var tredje hemvärnssoldat gjorde

dock inga timmar alls. Flitigast är som vanligt befälet, högsta cheferna och kvartermästarna som ligger på 90 procent. Någon statistik för personalreserven finns inte, så hur många av de 6 656 personerna som uppfyllde sina kontrakt går inte att säga. Av de 42 690 är 9 440 avtalspersonal.

Försvarsmaktsdagar

● I vår satsar Försvarsmakten stort på en aktivitet som är en fortsättning på "Vägen framåt". Försvarsmaktsdagarna under tre lördagar i maj – juni i våra storstäder syftar till att visa upp vad vi kan, var vi finns samt vilka uppgifter och resurser vi har. Nationellt som internationellt. Det blir materielutställningar, uppvisningar, debatter, film, scenshower med kända artister och fältartister, flyguppvisningar, båtar och fartyg vid kaj. Från hemvärdet kommer insatsplutoner med ingående avtalspersonal, exempelvis hundekipage. Personal från frivilliga försvarsorganisationer kommer också att vara med. Till det kommer musikkårer och uppvisningsgrupper. Vapnad strid är FM "affärsidé". Den är vi ensamma om i vårt

land. Det är detta vi ska berätta om. Nu handlar det om att visa upp skillnaden mellan det vi har lämnat bakom oss och den nya Försvarsmakten. Vad får egentligen vi och svenska folket för 100

miljoner kronor om dan? Här händer det: Lördag 13 maj Malmö (Ribersborg), lördag 20 maj Stockholm (Gärdet och Strömmen) lördag 3 juni (Göteborg, Frihamnen).

Björn tar fram verktygslådan

● Hur chefen betar sig när förbandet utsätts för yttre tryck av något slag kan vara avgörande för vars och ens beslut att gilla eller ogilla förändringarna. Hemvärnssoldaten röstar med fötterna, slutar helt enkelt om det inte passar.

Men i chefsutbildningen har det hittills inte funnits särskilda verktyg för detta speciella ledarskapsproblem och rikshemvärnsrådet har därför anlitat organisationskonsulten

Björn Pettersson. Pengarna kommer från Kronprinsessan Margaretas Landstormsfond. I ett första steg ska han införliva metoden i HvSS kurser och senare kan det bli skarpa försök i ett par bataljoner.

– När man går från HvSS har man ett verktyg för att hantera processen och det behöver inte bara gälla omorganisationer utan alla typer av förändringar som en chef måste genomföra, säger Björn Pettersson.

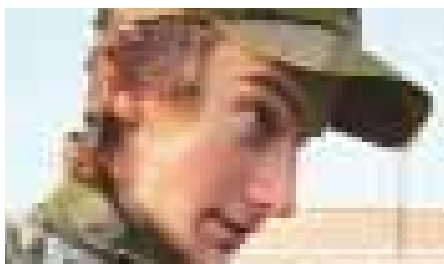
Ingen cowboyattityd i Sunne

Lite studs och puts men mest idén om eget ansvar präglar den välskötta ungdomsavdelningen i Sunne i Värmland.

TEXT & FOTO: ULF IVARSSON

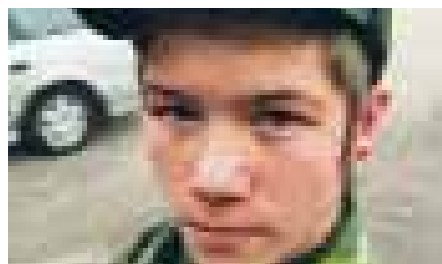
Man måste vara försiktig. Det är lätt att forma ungdomarna fel. Peter Ranunger i Sunne har hittat rätt balans för ungdoms-utbildningen.

Lat i skolan, men sugen på allt i hemvärnet är Henrik Andersson.

Niklas Pettersson tycker att han har vuxit som människa.

Robin Björk har blivit ordentligare hemma och mån om att se prydlig ut.

Det finns ett uppdämt behov av ungdomsverksamhet i försvaret. Det märker Rottna hemvärnskompani i Sunne när de informerar om sin ungdomsavdelning på gymnasieskolan. Gensvaret blir enormt, det är tur att inte alla som anmäler sig från början verkligen går med.

Att hemvärnet är populärt bland Sunnes tonåringar fick tidningen klart för sig vid ett besök i november. Till brandstationen en lördagsmorgon kom ett tiotal ungdomar för att öva C-skydd tillsammans med personal i kompaniet.

Småskaligheten i Sunne och många uppvisningar genom åren gör att hemvärnet är välkänt. Det är heller ingen tillfällighet att vi befinner oss på brandstationen. I deltidsbrandkåren är var och varannan också med i hemvärnet. Av räddningstjänsten får ungdomarna lära sig brandkunskap och hjärt-lungräddning. Ungdomarna tackar för hjälpen genom att vara skademarkörer i räddningstjänstens övningar.

Friare former

Avdelningen följer inte så strikt utbildningstrappans kurser utan övar under friare former. Det handlar mycket om att få med familjerna. En gång hyrde hemvärnet badhuset i Torsby och en annan gång reste anhöriga med till Gustavsviksbadet i Örebro. Det är sånt som gör att krigsorganisationen fungerar, anser man i Rottna kompani. Hundra man i hemvärnet med vardera tre förstående släktingar är lika med 400 försvarsvänner.

– Vi känner ett bra stöd från hemmen, berättar plutonchef Åke Karlsson.

Han började själv som hemvärnsungdom i Sunne i en tid när verksamheten gick på sparlåga. Men sedan kompanichefen Peter Ranunger tog hand om avdelningen har det bara gått uppåt.

Hur Peter får ihop det med eget företag, familj och barn, som både kompanichef och ungdomsledare förstår han väl bara

själv. Förra året bokförde han 847 timmar.

Den första november år 2000 frågade Peter en grannpojke om han var intresserad. Det var han. Några kompisar hängde på och sen blev de strax 35 med en kärna av 15–20 aktiva, vilket är sensationellt bra på en ort med bara drygt 13 000 invånare.

– Det viktigaste är att ha rätt attityd. Någon cowboystil har vi inte här utan jag förklarar och motiverar varför vi gör som vi gör i armén, till exempel att en eldpost inte får sova, eftersom han ansvarar för kamraternas liv. Då somnar ingen, säger Peter Ranunger.

Nuförtiden vet inte ungdom hur man gör upp eld i naturen. En vinterdag fick avdelningen jobba två och två med uppgift att värma vatten till chokladdryck. Ingen grupp fick upp någon brasa. De fick använda kaminen i tältet istället.

Dagens tonåringar sägs vara självcentrerade. Som hemvärnsungdom lär de sig att de inte är i centrum utan att gruppen ska lösa uppgifter tillsammans. Ledaren måste se till att det blir lagom mycket puts och studs och peka med hela handen. Livserfarenhet krävs och därför är inte 20-åriga ungdomsledare lämpliga.

Mognar som människor

– Det centrala för ungdomsutbildningen är att de mognar som människor genom att få ta ansvar, säger överstelöjtnant Anders Domhagen, chef för Örebro-Värmlandsgruppen. Samtidigt bekräftar han att ungdomarna är oerhört viktiga för rekryteringen till hemvärnsförbanden. Men utan genomförd militär grundutbildning är dörren stängd.

För 10–15 år sen gjorde alla Sunnes pojkar lumpen, i år är bara tre uttagna.

Lottakåren är nedlagd och en del av frivilligvägen är omöjlig eftersom lottorna och bilkåren inte tar in män.

– Det vore guld värt om hemvärnsungdomarna fick fortsätta i förbandet, då skulle rekryteringen tryggas, säger Peter Ranunger.

”Skulle ni vilja gå två sexveckors sommarkurser istället för att sommarjobba”, frågar Åke Karlsson vänd till några av ungdomarna. Niklas Pettersson som haft tur och precis hunnit med sin gröntjänst på T2 svarar spontant: Jag skulle ha slagit till direkt.

– Jag ville bli skyttesoldat men är för kort och väger för lite, så det blev kock istället. Efter muck fortsätter jag i hemvärnet.

Var Niklas hamnar i Sverige är en öppen fråga. Som utbildad flexigraftryckare är han efterfrågad överallt. Det fina med ungdomsavdelningen anser Niklas är att han vuxit som människa och fått insikt i hur det är att vara en riktig hemvärnssoldat.

Ett problem uppstår

Kompisen Henrik Andersson är 19 år och har tänkt vara med till 21. Sen uppstår ett problem, för på grund av en sjukdom fick han avbryta lumpen på K1 efter två dagar. För att komma in i hemvärnet måste det bli via en avtalsorganisation. Henrik har tänkt sig Frivilliga radioorganisationen. Är du intresserad av signalering?

– Får väl bli, funderar Henrik som tänker plugga nät med matte, historia eller webbdesign på högskolan i Karlstad.

Matlagningsintresserade 17-åringen Robin Björk flyttade från Stockholm till Sunne och mötte där en dag en kille i uniform.

– Han berättade att de skjuter och ligger i tält. Det tyckte jag verkade kul så jag gick med. Nu vill jag göra värnplikten som jägarsoldat, precis som pappa. Han ska förresten gå med i hemvärnet också, man kan säga att jag värvat honom.

Att Peter Ranunger är en omtyckt ledare är det inget tvivel om. Omdömen som snäll, underbar, juste får den som frågar ungdomarna. Skulle Peter tröttna finns gott hopp om att finna efterträdare.

Från Örebro utlovar också Anders Domhagen att ta ett samlat grepp om ungdomsutbildningen och ge ett långsiktigt stöd så att eldsjälarna som Peter Ranunger inte slits ut. ■

Inne på fästningsområdet i Karlsborg dyker demonstrerande "bönder" upp. I väst Kristoffer Karlsson, i luva Patrik Stäck och i pälskrage Daniel Teidel.

Kalla handen mot ilskna bönder

Vi är bönder- sluta köra sönder: Unga demonstranter ropar slagord mot militären och svänger med sina protestskyltar. Ett realistiskt moment i Skaraborgsgruppens höstövning i mitten på november.

TEXT: BENGT PLOMGREN

FOTO: ANDERS KÄMPE

Inte bara bönderna utan också tidskriften Hemvärnets fotograf blir miljt men bestämt stoppade av skyddsvakten fänrik Hans Månsson från insatsplutonen i Kåkind.

En trio gästande norska hemvärnsofficerare från Kongsberg följde övningarna med stort intresse. Fr v Jon Håkon Paulsen, Morten Løvdal och Anders Thorød.

Skaraborgsgruppen har två övningar varje år av större dignitet, förklarar kapten Donald Juhl som är en av fem plutonsövningsledare.

Donald tillhörde tidigare den nu bortrationaliserade Värmlandsgruppen och pendlar än så länge mellan bostaden i Kristinehamn och tjänsten i Skövde.

Nu är det stor höstövning med omkring 190 hemvärnsmän. En höst då det är osedvanligt varmt. Men till denna helg har det ändå kommit fältmässigt strilregn och en påtaglig dimma vid övningen, som genomförs vid eller i närheten av klassiska Kråks skjutfält vid Vätterns nordvästra strand.

Fem insatsplutoner övar utbildning i skyddsvakt, inklusive bruk av vapen, uppträdande på skyddsobjekt och transportskydd.

Kravet på en insatspluton är att all personal är skyddsvaktutbildade. De plutoner som drillas den här gången är Kåkind, Falköping, Västra Skaraborg, Kinne och Östra Vadsbo.

Norska gäster

Man genomför tre övningar i skyddsvakt både praktiskt och teoretiskt. Efter övningarna och genomfört teoriprov är man klar för att vara skyddsvakt i ytterligare fem år. Som utbildningstecken för god-

känd övning tilldelas varje hemvärnsoldat skyddsvaktarmbindel och säkringsbleck till ak 4.

Som observatörer under övningen har man också tre norska gäster. Det är major Morten Løvdal, fänrik Jon Håkon Paulsen och sergeant Anders Thorød. De är från Telemark og Buskeruds Heimevernedistrikt -03. Det formella gästutbytet är med (dåvarande) MDS som har valt ut Skaraborgsgruppen som utbytesvärd.

– I Norge kan vi göra hela vår värnplikt i hemvärnet, berättar Morten Løvdal. Vi har tretton hemvärnsdistrikt och vi har gått från en styrka på 83 000 till omkring 50 000 på senare år. Den annorlunda rol-

Gunnar Gustafsson från T2 ska agera "rånare" i skogen och provocera kommande transport. Det blir lång, ensam och huttrande väntetid i skogen innan transporten kommer. Hans attack är över på några sekunder och sedan försvinner han in i skogen igen.

Josefin Söderström spelade gammal gumma i skogen på kryckor som skulle avleda transportens uppmärksamhet. Hon hade sällskap av kompisen bilkåristen Anna Anderberg.

len för hemvärnet i Norge gör att hemvärnet är modernare utrustat hos oss. Men på det stora hela så är det mycket som är gemensamt för hemvärnen i Norge och Sverige. Det har varit intressant och lärorikt att vara med här.

Skjutpassen var förlagda till klassiska Kråks skjutfält vid nordvästra stranden av Vättern mellan Skövde och Karlsborg. Än mer historiskt blev det med realistiska skyddsvaktmoment. Sveriges reservhuvudstad står det på skyltarna när man rullar in i "garnisonsstaden" Karlsborg.

På det numera ganska sömniga fästningsområdet finns några hetlevrade demonstrerande "bönder" som dyker upp med plakat och protesterar mot militärens framfart på deras marker.

Stoppa fotografen

Killarna agerar med stor inlevelse, men skyddsvakten fänrik Hans Månsson agerar korrekt bestämt, inte bara mot dem utan också mot vår fotograf, som får finna sig att bli stoppad från att komma för nära.

Som B-styrka, sabotörer och demonstranter har man engagerat flera KB-elever från T2 i Skövde.

– Vi är sista gruppen värnpliktiga där. Vi muckar i slutet på januari och blir då fänrikar, säger Joel Touma.

Ute i skogen finns hans kurskamrat Josefin Söderström som hoppar omkring på kryckor på en liten skogsstig för att avleda uppmärksamheten vid en transport.

Roliga övningar

Hon har inte bestämt sig för vad hon ska bli, kanske officer eller reservofficer. Hon lockades med på övningen av kompisen bilkåristen Anna Anderberg. Kanske går Josefin med i hemvärnet nu.

– Jag ska sätta mig in i det och fundera. Övningarna är i alla fall roliga.

Men väntan under övningarna är inte alltid rolig. Gunnar Gustafsson från T2 ska agera "rånare" i skogen och provocera kommande transport. Det blir lång, ensam och huttrande väntetid i skogen innan transporten kommer. Hans attack är över på några sekunder och sedan försvinner han in i skogen igen.

Genomgången av det inträffade mot transportskyddet tar desto mer tid. Precis som det kan bli i ett skarpt läge.

En fuktig höstövning är över. Insatserna analyseras och diskuteras.

Till våren är det dags igen för en ny stor övning. ■

Kursledare och observatör på kursen i Dala-Storsund. Bakre raden fr v Per Spjuth och Leif Carlsson. Främre raden fr v Birgitta Sedwall, Marianne Andersson och Ulla Allard.

Karin Johansson från Forsa hemvärnskompani har ramlat ner från taket och tas om hand av Leif Porjebäck från Lif hemvärnskompani.

Förnyelse av körkortet för syrgas

Tidningen var med när sexton sjukvårdare kvalitetssäkrades i kursen Q16 i Dala-Storsund.

Hjälp, hjälp, ropar hjärtskärande Karin Johansson från Forsa hemvärnskompani. Hon har ramlat ner från taket, har troligen både nackskada och armbrott och är rejält skrädd. Leif Porjebäck från Lif hemvärnskompani skyndar till.

Som ett lugnande mantra talar Leif med Karin samtidigt som han utantill följer det inlärda A i flödesschemats ABCDE för livsfarliga lägen. Säkra, dra i skydd, tala med den skadade, skapa fri luftväg med hak- och käklyft, inspektera munhålan, inspektera hals och nacke, lägg nackkrage.

Leif följer schemats övriga bokstäver och pratar hela tiden med Karin som också följer sin givna roll.

Viktigt skådespeleri

På övriga sju stationer är det motsvarande, även om rollspelen för de skadade inte är lika programmerade som för sjukvårdarna.

– Men det är det som är poängen, säger Karin och Leif efteråt.

Sjukvårdaren ska veta vad han eller hon ska göra. Men den skadade ska till stor del improvisera i reaktioner för att sätta sjukvårdaren på realistiskt prov.

Därför menar deltagarna att det är minst lika viktigt att agera i rollen som markör som sjukvårdare.

Ord och inga visor

Så rullar det på med teoretiska lektioner och realistiska övningar en hösthelg på Dala-Storsund utanför Borlänge.

Efter övningarna blir det ganska detaljerade genomgångar med kursledningen. Det är denna gång de medicinskt ansvariga Ulla Allard och Marianne Andersson som både är sjuksköterskor, Leif Carlsson som är f d yrkesofficer och militärt ansvarig och Birgitta Sedwall som är verksamhetsansvarig och utbildningsledare i hemvärnsfrågor inom Röda korsets region mitt.

I Birgittas kallelser till deltagarna stod i klarspråk: Kvalitetssäkring/komplettering (Q16) för er som erhållit tillstånd 2000-2002 att administrera syrgas vid sjukvårdsberedskap 2 vid skjutningar. Era tillstånd har gått ut 2005.

– Ja, i år får vi fram ett 30-tal med förnyad behörighet, säger Birgitta. Men nästa år då ska vi ha hela elva kurser. Så i stort sett blir det 160 som får förnyad behörighet när nästa år är över.

Det är alltså Röda korset som ansvarar för hemvärnets sjukvårdsutbildning. Numera får sjukvårdarna inom hemvärdet betydligt mer utbildning än tidigare och hemvärnets sjukvård är i dag på samma nivå som övriga försvaret. En kurs som den i Dala-Storsund kompletterar grundutbildningen och ger ett godkännande som meddelas till ansvariga läkare på Försvarmaktens sjukvårdscentrum, FSC, i Göteborg.

Stora insatser

En hemvärnssjukvårdare har i dag 160 timmars utbildning. Den specialiserade Q16-kursen är på 16 timmar. Den ska göras vart tredje år för att kunna få ge syrgas, vilket krävs för sjukvårdsberedskap 2 vid skjutningar, samt för att uppehålla kunskaperna i övrigt.

Med på kursen som observatör var också Per Spjuth som är nationell verksamhetssamordnare för hemvärnssjukvårdarutbildningarna vid Röda korsets huvudkontor i Stockholm.

– Sådana här kurser är viktiga för Röda korsets kompetens inte bara i Sverige utan också för vår verksamhet utomlands där vi i samarbete med andra instanser som Räddningsverket kan göra stora insatser vid naturkatastrofer och krig.

TEXT & FOTO: BENGT PLOMGREN

Djävulens advokat förbättrar planen

Med PUT-metoden kan chefen ge order på 30 procent kortare tid än jämfört med den traditionella bedömandemallen.

TEXT & FOTO: ULF IVARSSON

I taktiksalen på Hemvärnets stridskola stiger ljudnivån när bataljonchefseleverna prövar sina "geniala" planer mot kurskamrater som utgör B-styrkor. Den geniala planen är tredje steget i PUT, som står för planering under tidspress. Planer smids återigen för Sveriges i teorin mest försvarade flygbas, Tullinge.

Det vi just bevittnar är en metod för simulering som inte kräver några datorer utan bara ett strukturerat tänkande som vilken stab som helst kan ägna sig åt. Resultatet blir att dåliga handlingsalternativ sällas bort och till slut är chefen överty-

gad om att hans eller hennes plan är den bästa möjliga.

– Löser de handlingar vi lagt in i planen problemen? Om inte gör vi en ny snabb analys av uppdraget. Man kan alltid göra en paus, gå tillbaka, justera och sen spela vidare, säger major Lars Bäck uppmunrande. Han har lånats in från militärhögskolan på Karlberg för att föreläsa om PUT-metoden.

Gör livet surt

Vid det bord tidningen hamnat gör Anders Åhlgren och Eddie Grankvist livet

surt för den svenska hvbataljonen genom att låta sabotörer sprida nervgasen sarin över förbandet. Det visar sig att Tomas Widlund, Michael Rylander och Bengt Rainer gjort rätt som inte klumpat ihop kompanierna. Därför håller planen och uppgiften kan lösas, trots att bataljonen tar oerhörda risker med sin egen personal och trots att det råder brist på fordon.

– Vanliga fel vid sådana här simuleringar är att man överskattar sin egen rörlighet och förmåga att bedöma vad fienden kan tänkas göra, säger Lars Bäck.

I en simulering behövs därför en "djä-

En "djävulens advokat" försöker hitta de svaga punkterna i chefsens stridsidé. Michael Rylander, Bengt Rainer, Eddie Grankvist och Tomas Widlund lyssnar på Anders Åhlgren. FOTO: ULF IVARSSON

vulens advokat" som försöker hitta de logiska missarna i resonemanget.

Den geniala planen är inte klar förrän simuleringen är gjord. Sen återstår att rita ett stridsledningsoleat med kommentarer i kanten så att kompanichefer och funktionsansvariga befäl förstår vad som ska hända under hela den tid uppgiften ska lösas. Redovisningen får inte vara alltför sövande.

– Ingen föredragning får ta längre tid än elva minuter plus fyra minuter för frågor. Det lärde jag mig på militärhögskolan, säger Lars Bäck.

Kaffepausen avbröts

Vår grupp enas om att planen på flera sätt vann på att ändras under spelets gång.

– Risken för ett C-anfall hade vi inte tänkt färdigt på. Vi fick avbryta kaffepausen, skojar Tomas Widlund, som är chef för Stockholms hvbataljon.

Stämningen runt bordet är uppsluppen samtidigt som alla är medvetna om det stora allvaret. I kretsen finns som vanligt i hemvärnet kompetens på det mesta.

Bengt Rainer är utbildad skyddstekniker, även om det är 15 år sen. Eddie Grankvist kan allt om flygbaser efter 42 år i flygvapnet. Av honom lär sig de andra att det inte är så intressant att slåss om asfalten utan viktigare att ha koll på terrängen runt basen.

Anhängare av PUT anser att man kan spara 25–35 procent av stabsarbetstiden jämfört med den gamla mallen och tiden är, som det heter, en framgångsfaktor.

Ser nöjd ut

Metoden är framtagen för brigadstaber, men fullt användbar i en hvbataljon. Anders Åhlgren ser nöjd ut vid tanken på att komma hem till Jönköping och kunna säga: Nu ligger vi på framkant.

– Jag började snegla på detta redan i höstas. Det betyder jättemycket att få en vassare utbildning på HvSS.

Helt ny är inte metoden för stockholmsförbanden heller.

– Ska vi samarbeta med övriga Försvarsmakten måste vi ha samma metodik, säger Thomas Widlund, chef för Stockholms hvbataljon.

För närkingen Michael Rylander däremot var PUT något helt nytt.

– Det tog en dag att få grepp om metoden men nu känns det enkelt. Det är mycket lättare att förstå chefs beslut om alla får vara med att kartlägga framgångsfaktorer och begränsande faktorer. Staben blir effektivare och förbanden behöver inte stå och vänta på order tills övningen är slut.

Ledande roll

Bataljonchefskursen fick vara försökskantin. Faller allt väl ut inför modellen som rutin i chefskurserna hösten 2006. Alla lärare är inte helt övertygade:

– Jag tycker att man ska vara lite försiktig med att säga hur mycket tid man spar. Det är fortfarande människohjärnan som är begränsningen, sedan må metoden heta vad den vill, säger major Magnus Norhult, HvSS.

– Vårt mål är att öva mer beslutsfattande och för att behålla elevunderlaget måste vi bredda utbildningen, säger major Bengt Atterheim, som tog initiativet till att pröva metoden på hemvärnets bataljonschefer.

Eftersom militärdistrikten lagts ned tar HvSS ledartröjan för kvalitetssäkringen av hemvärnets befäl. Nu finns också kapacitet och förmåga till samarbete med markstridsskolan och militärhögskolan. ■

Order ska ges så snabbt som möjligt för att förbanden ska börja verka. PUT är svaret. Här är det Arlanda hvbataljons stab som bearbetar information från ett hvunderrättelsekompani.

FOTO: ANDERS KÄMPE

FAKTA

Detta är PUT

Planering under tidspress ersätter inte helt det traditionella taktikbedömandet enligt arméreglemente del 2, men ger fördelar i ansträngda lägen.

AR 2-modellen utgår från att besluten fattas rationellt. Men människan är bara delvis rationell och PUT-metoden är vetenskapligt anpassad till hur människor fungerar. En typisk egenskap hos PUT är att planen är preliminär till en viss gräns, och alltså kan ändras i takt med att man stöter på nya problem. Matematiker kallar sånt med en fin term för iterativ process. Ett vanligt fel är att staben envist håller fast vid sin ursprungliga plan istället för att ändra när nya förutsättningar blir kända.

En viktig princip i PUT är att pröva alternativen mot det som är farligast. I exemplet här intill var det en överraskande attack med nervgas som fick visa vad planen gick för. Med andra ord frågar sig chefen hela tiden om de åtgärder som läggs in löser problemen. Om inte, gör man en ny analys av uppdraget. Planen testas i en simulering, som är ett slags rundabordssamtal där någon stabsmedlem får spela fiende och kasta in grus i maskineriet.

Grovt kan man indela PUT i tre skeden: 1. Förstå uppdraget. 2. Hur kan uppdraget lösas. 3. Hur ska detta uppdrag lösas. I varje skede ska ett antal frågor besvaras om fiendens och våra handlingsmöjligheter.

Är det riktigt bråttom kan en erfaren beslutsfattare hoppa över steg 2. PUT är nämligen inte så låst till färdiga mallar utan bygger mer på intuitionen hos aktiva chefer.

Mera blås!

TEXT: SUNE ULLESTAD

Från förra sommarens blåsorkesterkurs och konserten som gavs vid Läckö slott, utanför Lidköping vid Vänern, den 13 augusti.

Publiken ligger, sitter och står i gröngräset bakom fotografen som heter Tony Kivi.

Hemvärnsmusiken med sina drygt 30 musikkårer och 1 500 frivilliga musikanter är blåsmusikens eminenta vapendragare. De gör varje år stora insatser vid kungens slott men också i andra sammanhang där de representerar Försvarsmakten. I sina hemmakommuner och regioner är de på många olika sätt glädjespridare och kulturbärare. Men faror hotar. Vi måste för framtidens behov och utmaningar få

fram fler ungdomar som spelar blåsinstrument. Kommunala musikskolor spelar här en viktig roll. Hur gör man för att få flickor och pojkar att spela bastuba?

Här följer från A till Ö en liten uppräkningslista av sådant som förknippas med denna musikform och diverse evenemang som hemvärnsmusiken bjuder in till. Snart är det sol, sommar och värme igen och då kan vi på ett friare sätt njuta av pompa och sprittande toner. Håll ut!

Appell, blåsarfestival, blåsorkesterkurs med konserter i Skövde 6-13 augusti, brass, centrala musikrådet, ceremoni, cykeltutare, demonstrationståg, dirigentkurs, examen, fanfar; figurativt program, firmafest, flygdag, fyrverkeri, försvarsmaktsdagar i Malmö 13 maj, Stockholm 20 maj och Göteborg 3 juni, förtjänstplakett, gehäng, hedersmusiker 2005 = Ingvar Hansson i Gävle, hemvärnets kvinnliga musikkår; hemvärnsmusikens

**dag i hela landet 20 maj, hemvärns-
oktett, hemvärnstrumslagare, hemvärns-
trumslagarstav, högvakt, inspektion, in-
vigning, jubileum, kalas, kamratföre-
ningsaktivitet, kanelbulle, kartong-
konsert, konsert i Dalhalla i Rättvik 11
juni, konsert med Ingemar Nordström
i Eksjö kyrka 16 mars, konsert med Kalle
Moreaus och Bengan Jansson i Lindesko-
lans aula i Lindesberg 5 mars, konsert
med trombonisten Nisse Landgren**

**i Lycksele 1 april, korum, kulturnatt,
kungabesök, kvalitetskontroll, kyrksön-
dag, marknad, marschkonsert, medalj-
utdelning, militärmusikfestival, musik-
dräkt m /87, musikmarsch, musikparad,
mässa, mässingssextett, nationaldagen 6
juni, nedläggning, notbibliotek, notställ,
parad, regementets dag, rekryteringsak-
tivitet, revelj, riksmöte, samkonsert, sam-
lingsmusik, signal, skivinspelning, solda-
terinran, sommarkaffe, stadsmarsch,**

**statsbesök, stavförarkurs, stämma, tapto,
tattoo, tradition, trumsalut, utlandstur-
né, valborgsspelning, årsmöte och öppet
hus.**

Vill du veta mer om vår verksamhet,
program mm besöker du webbplatserna
hogvakten.mil.se, hemvarnet.mil.se och
hemvarnet.se. Här finner du också länkar
till musikkårernas egna sidor. Intresserad
av att spela i någon av kårerna? Gör en
intresseanmälan på **soldat.nu**

Tiden ger Birger rätt

Birger Erikssons förslag om förenklad korttidsutbildning är mer aktuellt än någonsin fast det blev tvärstopp för idén i rikshemvärnsrådet för några år sen.

INTERVJU: ULF IVARSSON FOTO: ANDERS KÄMPE

Resan går genom Vilhelm Mobergs hembygd med ortnamn som känns igen från hans odödliga verk. Målet är Birger Eriksson i Skruv, ett välkänt namn efter hans 45 år i hemvärdet. Vilhelm Moberg skulle ha nickat instämmande om han suttit med vid intervjun. Det folkliga försvar som han skildrar i sina romaner har en motsvarighet ända in i vår tid, i just hemvärdet.

Tanken svindlar när Birger berättar om hur han 1960 som hemvärnsrekryt kvitterade ut en vadmalsuniform och så sent som i november 2005 med samma glöd gjorde sin första övning som ledningsplutonchef i Blekinge västra hemvärnsbataljonen. Orsaken till länsbytet är att han blev av med sitt befäl som bataljonschef efter 14 år i befattningen. Många skulle då ha gett upp, men inte Birger och på andra sidan gränsen var han välkommen.

Stora förändringar

Vi har tillsammans med fotografen Anders Kämpe sökt upp Birger på hans arbetsplats som är den världsberömda pumpstillverkaren ITT Flygt i Emmaboda. Här har han funnits i 36 år i olika befattningar på ekonomiafdelningen och nu i en blandad tjänst i staben med säkerhets- och investeringsfrågor som tunga arbetsuppgifter.

På 1960-talet förvarades vapen och ammunition bakom en masonitvägg i ett gammalt magasin vid stationshuset i Skruv. I hemvärnsområdet kunde man på den tiden ställa upp 60 man, i dag bor två hemvärnssoldater i socknen och tågen stannar inte.

Birger lämnade inte hemvärdet under sin tid som värnpliktig signalist på T4 och IB 42 utan var Ljuders hemvärnsområde troget och inledde sin befälskarriär samtidigt som blåbärsfärgen på gradbeteckningarna försvann.

– Jag är mycket besviken på den nedläggningshysteri och alla omorganisationer som drabbat oss sedan början av 1990-talet. Slår man ihop två små förband slutar folk, så det blir ett litet kvar – inte ett stort som vissa naiva yrkesofficerare envist hävdar. Man borde ha låtit hemvärnsområdena leva kvar som fristående plutoner med en kompaniledning som hatt.

Alla svenskars hemvärn

Frivilligheten motiverar. Det måste myndigheten vara rädd om och låta hemvärnets folk ta eget ansvar så långt som möjligt. De som utbildat sig till instruktörer ska få jobba, duktiga kvartermästare ges utlopp för sin kreativitet, cheferna om möjligt tas ur ledet och rekryteringen skötas av personal som har ett hjärta som klappar för hemvärdet, anser Birger.

För att spetsa till frågan. Var står du på en skala mellan elitförband och allmogeuppbyggd?

– Vi ska ha en ledning som fungerar med en grundläggande militär skolning som ledare och instruktörer. Men det vore fel att kräva en lång formell utbildning. För med krigets krav som ledstjärna, säkerhetstänkande, intresse och civila meriter när vi också långt. Om avståndet blir för stort mellan befäl och soldater uppstår ett vi och dom-tänkande som gör det ännu svårare att rekrytera och inte minst att behålla personal.

När, som Birger uttrycker saken, vissa potentater talar om "mitt" hemvärn och säger sig veta bäst hur det ska skötas och vad en hemvärnsman ska tycka och tänka krockar det rejält med hans grundvärderingar.

– Detta är hela svenska folkets och hemvärnsmännens egen organisation. Ingen kan äga en folkrörelse. Vi ställer vår tid, vårt intresse och de mest skiftande kunskaper och erfarenheter till förfogande för att skapa

krigsförband och vill bli respekterade för det.

Förenklad utbildning

Under några år i rikshemvärnsrådet och dess utbildningsutskott slogs Birger för idéer om en förenklad hemvärnsutbildning. Med hela tyngden av sin erfarenhet av investeringskalhyler i mångmiljonklassen satte han tillsammans med Roland Svensson, Meta Wonisch och Alf Josefsson ihop ett förslag till en ny kortutbildning. Den utgick från den så kallade Eksjömodellen för tremånaders värnplikt.

– Vi upptäckte två saker, dels att ungdomsutbildningen är bra att bygga vidare på, dels att man kan stryka en del utan att tappa särskilt mycket av soldatfärdigheten. Men det blev nobben direkt. Rådet vågade inte ens prata om det. För dyrt, dundrade rikshemvärnschefen. Synd att idén förkastades, vi har troligen gått miste om minst ett par tusen unga och aktiva soldater under den tid som gått.

Man kan säga att utvecklingen gett Birger rätt, för en ny form för personalförsörjning av hemvärdet är ofrånkomlig när Sverige inte har råd att kalla in fler än 2000 värnpliktiga botenåret 2007.

– Med morgondagens värnpliktsförmåner blir frivilligutbildningen alltmer konkurrenskraftig, konstaterar Birger.

Dagen för intervjun var passande nog den officiella frivilligdagen i Sverige. Enligt forskare som citerades av tidningarna råder lågkonjunktur för folkrörelser och partier fast det märks inte i hemvärdet där ideellt arbete fortfarande är självklart. Birger Eriksson skrev sällan några tjänstgöringsredlar som bataljonschef eller reseräkningar som ledamot av rådet.

– Det var det enda jag fuskade med, skriv det. ■

Namn:
Birger Eriksson.

Ålder: 61 år.

Yrke: Säkerhetschef med mera på ITT Flygt AB i Emmaboda.

Familj:
Ungkarl med katten Kajsa.

Bor: I barndoms-hemmet i Skruv. Skogsägare. "Gudrun" fällde 2 500 kubikmeter.

Intressen:
Hinner inte med mer än lite miljö-vård på gården och hemvärdet. Tidigare gevärs-skytte och amatörradio.

Ser på TV:
Lyssnar hellre på radio.

Ogillar:
Byråkrati.

Gillar:
(Birger tänker länge) Kamratskapet i hemvärdet.

Överstelöjtnant Urban Schwalbe avslutar sin militära karriär 2006 och har de senaste tolv åren varit chef över Sveriges förnämsta turistattraktion. FOTO: ULF IVARSSON

Turistattraktion på filttofflor

Med nytt treterminerssystem, minskat antal förband och värnpliktiga blir det en utmaning att få schemat för högvakten att gå ihop. Men chefen för garnisonsenheten, Urban Schwalbe anser inte att högvakten kan tas bort eller ersättas.

INTERVJU & FOTO: PER SJÖSWÄRD

Behövs högvakten? Det heter ju att hotbild saknas.

– Det finns självklart även i dag en existerande hotbild. Det är ju därför vi har en skarp bevakning av de bägge skyddsobjekten Stockholms och Drottningholms slott. Vakttjänsten är en viktig länk i säkerhetskedjan, även om polisen i första hand gör ingripanden och säkerhetspolisens svarar för personskyddet. Enkelt uttryckt: vi bevakar och skyddar, polisen ingriper.

Varför ska vi ha högvakt när vi inte längre får ha ett försvar vårt namnet?

– Jag tycker det var ett väl drastiskt påstående. Visst har vi ett försvar, även om det för närvarande sker många förändringar. Vi måste ge omstruktureringen en chans. Den nya hotbilden accentuerar behovet av militärt skydd, inte minst i vår huvudstad med de politiska och symboliska värden som finns där.

– Jag tror alltså bestämt, att högvakten kommer att få en ökad betydelse rent säkerhetsmässigt.

För Försvarsmakten är högvaktstjänsten också en av de viktigaste uppvisningsmöjligheterna och en folkrörelse genom att i stort sett alla förband går högvakt. Anhöriga och kamratföreningar kommer i imponerande utsträckning från hela landet när just deras soldat eller förband går högvakt.

Billigare än vaktbolag

Tror du att den militära högvakten kan komma att ersättas med väktare från bevakningsföretag?

– Nej, dagens system är statsekonomiskt sett billigare än vad civila vaktbolag kostar.

– Jag har inte märkt att någon av berörda aktörer önskar en sådan lösning. Tvärtom har Försvarsmakten, Riksmarskalksämberet, Rikspolisstyrelsen och Räddningsverket vid en nyligen gjord högvaktsutredning och även vid olika samövningar understrukit vikten av att högvakten finns.

Antalet GU-förband har ju minskat. Innebär det att hemvärnet får göra fler högvakter?

– Jag tror i praktiken, att det inte är möjligt att utöka antalet vaktdygn för hemvärnet. I dag går de 10–12 dygn per år främst helger under perioden april – september. Det bedömer jag kan fortsätta.

Genom att de tekniska säkerhetssystemen vid slotten byggs ut kan det totala antalet soldater minskas. Avlastning sker

även genom att två särskilda bevaknings- och insatskompanier vid Livgardet tar en stor del av vaktdygnen. Som en engångslösning för 2005 och 2006 har ytterligare två särskilda bevaknings- och insatskompanier satts upp, ett ur vardera Amf 1 och flygvapnet.

Bättre exercis

Kan man märka någon skillnad mellan dagens högvakter ur hemvärnet och tidigare års?

– Ja, det märks tydligt att hemvärnet har förnygrats och även rent exercismässigt blivit mycket bättre. Dock har alltid hemvärnet för mig kännetecknats av en gedigen bevakningsutbildning med trygga hemvärnsmän. Träning och utbildning har också under senare år underlättats genom vårt stöd med särskilda högvaktskurser samt instruktörer ur Livgardet.

Enstaka högvaktstyrkor frångår reglementet och "kör sitt eget race". Påtalas sådana avvikelser?

– Självklart. Numera anser jag inte att det är något problem. Högvaktsinstruktionen finns digitalt och kompletteras med dvd och musik på cd. Där finns nog angivet och även beskrivet på film hur det ska gå till. På detta sätt kan budskapet spridas på ett helt annat sätt än tidigare.

Övning, repetition, genrep och studiebesök tar också tid. Är 15 timmars kontrakterad tid en rimlig kompensation?

– Ja om man räknar samman den militära nyttan för hemvärnet och individens glädje att få göra detta hedersuppdrag. Högvakten ger mycket goda möjligheter att visa upp sig och är det kanske skarpaste bevakningsuppdraget.

Kan det vara i sin ordning med en speciell högvaktsmedalj som får bäras till uniform?

– Jag håller helt med om detta. Jag har tagit upp frågan, som nu ligger i högkvarteret. Hjälp gärna till med att stöta på. Likaväl som det finns en värnpliktsmedalj, så borde det enligt min mening finnas en medalj för fullgjord högvaktstjänst.

På filtofflor

Truppen marscherar in som på filtofflor. Borde högvaktstyrkorna få låna riktiga läderkängor så att halt och marschantrede verkligen hörs?

– Du har helt rätt. Vi har undersökt möjligheterna, men de har stupat på att hanteringen blir för kostsam. Inlämnade skor måste nämligen saneras efter varje användning. Därför har i dag endast de som

Hemvärnet går ett dussintal högvakter per år.

Gevärsposten bevakar, övriga ryck in marsch.

går ett extra stort antal högvakter sådana skor.

Projektiler från avlossade vådaskott upp i luften kommer alltid ner någonstans, och de är nästan lika farliga vid nedslaget som då de avfyras. Kunde man inte ha en sandlåda, "modell Kosovo" på högvaktsterrassen?

– Vi har faktiskt redan anskaffat sådana anordningar. Vi väntar bara på ett formellt klartecken från högkvarteret.

Många anser att högvaktstjänsten stjäl för mycket tid från annan utbildning.

– Det mesta ingår i den grundläggande soldatutbildningen och skyddsvaktutbildningen. Man kan tidigt lägga in exercismomenten i samband med annan verksamhet och utnyttja dvd och cd-rom. Pekar man tidigt ut vilka som ska gå krävs inte så mycket särskild träningstid. Idealaget är att de som går på redan ska ha

de grundläggande färdigheterna och endast ägna några dagar åt samträning och de särskilda ceremonierna.

Sverige tar vinsten

Du är chef över Sveriges förnämsta turistattraktion. Försvarsmakten står för kostnaderna medan turism och näringsliv kammar hem vinsten. Vore det inte på sin plats om ett annat departement bidrog till kostnaderna?

– Rättare sagt: vårt land kammar hem vinsten. Nu är kostnaderna för högvaktstjänsten inte så betungande att de på något märkbart sätt påverkar en redan ansträngd försvarsekonomi. Dessutom står Stiftelsen för den beridna högvakten redan i dag för en mycket stor del av den beridna tjänsten. Jag skulle vilja säga, att man får väldigt mycket för väldigt litet pengar bara genom att vi finns till. ■

Hemvärnet känns rätt för flygvapenfrivilliga

Arlandabataljonen firade sin sammanslagning med Stocholm Nord med en storartad samövning. Man passade också på att testa senaste skriket i hemvärnet – underrättelsekompaniet.

Hemvärnets nya sensor för ytövervakning. Anna-Karin Jakobsson och Susanne Åhlfeldt bakom stora stenen.

Övningen ägde rum kring Arlanda flygplats och Sten Törnsten, som är chef för nybildade Attundalands hvbataljon förfogade denna dag över extra förband, nämligen en taggad B-styrka från Försvarsutbildarna, en pluton flygbasjägare och frivillig undpersonal från luftstridsskolan i Uppsala.

Hemvärnet sökte upp en av tre o-platser. Den bemannades av en patrull ur gamla Svea kompani i flygvapnets nuskrotade Lomossystem. Lottorna Anna-Karin Jakobsson och Susanne Åhlfeldt hade just druckit både gravöl för Svea och haft upptaktsmöte för hvundkompaniet och tycker att det ska bli jättespännande att samarbeta med hemvärnet.

Måste uppträda dolt

– Förut spanade vi på flygplan som ändå syns på radar, så det här känns mera meningsfullt och kan bli bra om vi får fullt stöd, säger Anna-Karin, som civilt är statistiker på Arbetsgivarverket.

Både hon och Susanne, som jobbar på

apotek, har bilden att hemvärnet har moderniserats men saknar folk. Uppgiften i hvundkompaniet känns egentligen inte ny. Däremot är de inte vana vid att uppträda så dolt som krävs för markobservation. Och nu måste de också vara beredda att försvara sin o-plats.

– Men jag gillar inte kpisten, den är som att köra en folkabubbla, säger Anna-Karin och skiner upp när tidningen avslöjar att den ska ersättas med ett modernare vapen.

På o-platsen händer inte så mycket. Jetplan far förbi hela tiden, men det är propellerplan från hemvärnsflyget som ska rapporteras i dag. Ännu har inte några koder för markobservationer hunnit införas, alltså blir det mycket ”övrigt”.

Propeller i mössan

Flygintresserade David Lundqvist hann bara gå grundkursen innan Lomos lades ned, så det här är hans första övning i verkligheten, förutom lite praktik på att bygga o-platser. David jobbar som miljöinspektör och gjorde lumpen i marinen. Nu

har han en propeller i mössan. Känns det rätt för dig att växla till ett H?

– Visst, jag vill gärna byta till fältlivet i hemvärnet, det är kanske mer känslor inblandade för dem som varit med länge.

I bataljonsstaben jobbar chefen för undsektionen Patrik Eliasson med att sy ihop informationen från undkompaniets o-platser med annat beslutsunderlag. Det är lite stimmigt i lokalen när alla besökare ställer frågor och stabsarbetet ändå måste fortgå.

– Vi har inte en mekbataljons tekniska utrustning. Istället för IT-miljö använder vi blyertspennor. Ledningsmetodiken är dock densamma. Den bygger på så kallade beslutstillfällen och är dynamisk i tiden. Vi utgår från fiendens handlingsalternativ och försöker vara i förhand för att kunna omgruppera, säger Patrik och låter som en taktiklärare på MHS fast han aldrig satt sin fot där.

Vill utveckla

Chef för observationscentralen är fänrik Monika Andersson. Koderna från telefonerna på o-platserna går in i datorn och loggas där. Viktig information plottas på en karta. Från Lomos är Monika van vid att objekten rör sig 1,5 mil i minuten. Hon vill vara med och utveckla systemet.

– Mer teknik behövs om det här ska kunna ske i realtid. Det vore fint att plotta på datorskärmen och bra om staben kunde hämta data direkt ur en server. Vi borde åtminstone kunna faxa de lägesymboler till staben som vi i dag vidarebefordrar muntligt till undchefen.

Monika tror att hvundkompaniet blir bra om man tar vara på den kompetens som finns hos personalen.

– Det finns en oro för att lottor utan värnplikt blir kvar som assistenter på lägre nivå trots att vi har lång och kvalificerad utbildning.

Ledningen för Attundalands bataljon vill gärna ha ett hvundkompani underställt.

– Det här är guld värt. Ett oerhört lyft för oss, konstaterar Per Johansson, stf bataljonchef.

En provisorisk taktisk, ekonomisk och organisatorisk målsättning för hvundkompaniet är klar och försök ska göras på fyra platser under 2006. Hemvärnet får en förmåga som är intressant för både försvaret och civila myndigheter och innebär påfyllning av ett par tusen nya soldater.

TEXT: ULF IVARSSON

FOTO: ANDERS KÄMPE

Prins Carl lovade sjukvård

Cheferna skakade hand. Så enkelt var det när sjukvården i hemvärnet beslutades.

Röda korsets ansvar för sjukvårdspersonalen i hemvärnet är lika gammalt som hemvärnet självt. På hösten 1940 träffades hemvärnets initiativtagare Gustaf Petri, Röda korsets vice ordförande Axel Hultcrantz och ordförande prins Carl och med ett handslag var saken klar. I oktober fattade Röda korsets överstyrelse det formella beslutet. Så kunde det faktiskt gå till på den tiden, inga omfattande utredningar utan ett lätt insett behov och sunt förnuft fick råda.

Historien berättas av Bo Löfqvist och han vet vad han talar om efter att ha ägnat ett och ett halvt år att dokumentera de båda organisationernas gemensamma öden under de gångna 65 åren.

Inte friktionsfritt

Prins Carl var också chef för Livgardet och det är under Anders Zorns porträtt av prinsen i den kulturmärkta mässen de första exemplaren av boken "Hemvärnets sjukvård. Ett åtagande för Svenska Röda korset under 65 år" överlämnas till Röda korsets nuvarande ordförande Bengt Westerberg, generalläkaren, samt förre och nuvarande rikshemvärnschefen.

Samarbetet mellan hemvärnet och Röda korset hyllas med all rätt, men har inte alltid varit så friktionsfritt. Ungdomsförbundet krävde i mitten av 1990-talet att Röda korset skulle dra sig ur helt. Så ansåg dock inte riksstämman som slog fast att åtagandet gentemot totalförsvaret är förenlig med grundprinciperna.

Vapen eller inte har också varit en fråga med starka känslor i båda lägren. Nu har lugnet lägrat sig sedan organisationernas chefer våren 2000 bekräftade ett avtal från 1946. Detta innebär att Röda korset avstår från rätten att beväpna hemvärnssjukvårdarna.

Till att börja med tog rödakorskretsarnas hand om allt – personal, utbildning och

materiel. Först 1963 fick myndigheten huvudansvaret för sjukvårdsutrustningen. Bo Löfqvist, som grävt djupt i arkiven, konstaterar också att kvinnorna bar de största bördorna. I en artikel av Röda korsets dåvarande ordförande Axel Hultcrantz beskrivs detta i tidstypisk manschauvinistisk anda: "De uppgifter som härigenom faller på kvinnans lott gå dessa också säkerligen iland med". Sjukvården kan minst av allt undvara den mjuka kvinnliga handen, skriver Hultcrantz vidare.

Ofullständig statistik

I slutet av 1943 var 15 000 kvinnliga hemvärnssamariter klara för tjänst, ett imponerande antal som förklarades av nationens uppslutning för sin egen överlevnad.

Totalt utbildades under åren 1950–1990

Målet är nått, historiken är färdig och författaren, Bo Löfqvist, porträtteras tillsammans med prins Carl hösten 1940 lovade hemvärnet sjukvård.

inte mindre än 46 906 hemvärnssjukvårdare inklusive gruppchefer. Därefter är statistiken ofullständig, men cirka 1 200 personer grund- och befälsutbildas varje år.

I dag är rekryteringen ett problem. Bo Löfqvist pekar på ett par möjliga målgrupper, nämligen det stora antal män som inte gör värnplikten och de många plutonsjukvårdare som förlorat sin krigsplacering efter 2000.

Stora språnget 2002

Krigsårens organisation förbättrades successivt men det stora språnget togs faktiskt så sent som 2002, då hemvärnssjukvården när samma nivå som övriga arméförband. Soldaterna ska kunna ge den livsviktiga kamrathjälpen och sedan går det snabbt till mer och mer kvalificerad vård.

Som enda personalkategori i hemvärnet har sjukvårdarna fyraåriga avtal med sex månaders ömsesidig uppsägning. "Här är det väl ingen hemlighet att såväl rödakorskretsarna som sedermera myndigheten varit alltför snälla vid sin handläggning", skriver Löfqvist och snuddar vid lösningen på problemet att åtskilliga uteblir från övningarna. Om man har samövningar med förbanden som skapar samhörighet och trygghet ska någon uppsägning på grund av för lite tjänstgöringstid inte behöva ske.

Saken har påtalats många gånger under årens lopp. I denna tidning skrev Björn Runberg från Röda korset 1983: "En av sakerna synes vara bristande kontakt med sitt hemvärnsförband och dålig användning av sjukvårdsgrupperna under hemvärnsövningar med en känsla av att stå vid sidan om".

Situationen har förbättrats en del genom att bataljonsstaberna nu har ett särskilt sjukvårdsbefäl. Men lika naturligt att offra tid på hemvärnet som under 1940-talet och efterkrigstiden kommer det väl knappast att bli igen. Ett tag fanns till och med en organisation för att ta hand om medlemmarnas barn vid hemvärnsövningar.

Sista ordet i historiken har generalläkare Sture Andersson. Han konstaterar att man i hemvärnet vänt på kompetensen så att den nu flyttats så nära skadeplatsen som möjligt. Kvaliteten måste höjas ytterligare med legitimerad personal, både sköterskor och läkare, eventuellt genom frivillig rekrytering.

TEXT & FOTO:
ULF IVARSSON

Att sälja och köpa ett krig

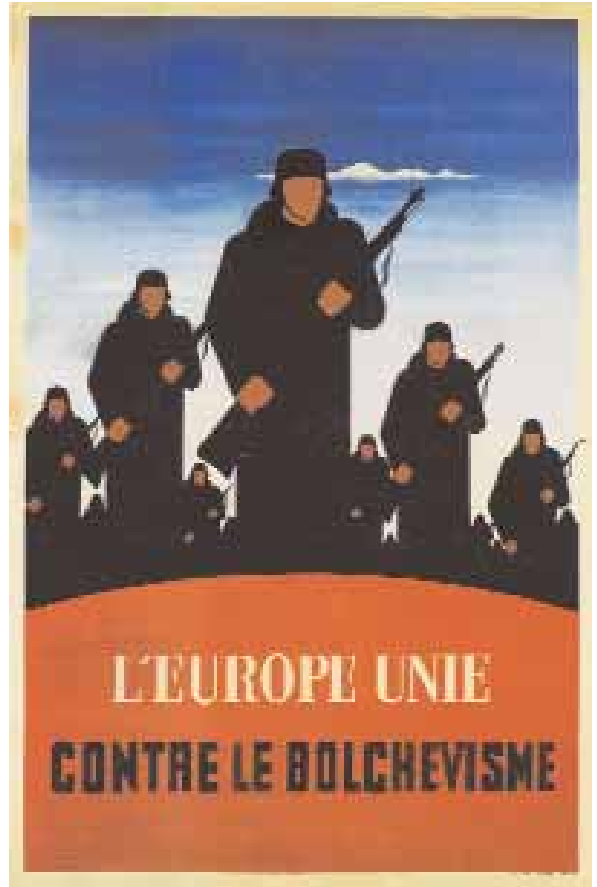
"Två gånger
har jag hållit
stånd och seg-
rat vid Mar-
ne."

Därefter
uppmannar
den slitne sol-
daten det
franska civil-
samhället att
hålla ut.

AFFISCH
AV MAURICE
NEUMONT 1918

Värvnings-
affisch på
franska för SS.
Ett enat Euro-
pa mot bolsje-
vismen.

FOTO:
REPRO- OCH
FOTOENHETEN
VID KUNGLIGA
BIBLIOTEKET

Enligt avtal är varje hemvärnssoldat potentiellt krigsfri-villig. Det gäller således att veta vad man står för, och vad anställningen egentligen innebär. Då inte enbart kännedom om krigets råa verklighet utan också vilka ideal och vilken samhällstyp man har att försvara och vara beredd att ge sitt liv för.

Ett utmärkt sätt att orientera sig i frågorna och på köpet få Europas blodiga 1900-talshistoria illustrerad var en nyligen avslutad utställning på Kungliga biblioteket i Stockholm. Till och med den 31 januari 2006 pågick en synnerligen kraftfull exposé av de båda världskrigens propagandaaffischer – i originalformat. Författaren Jan Myrdal och hans hustru, fotografen Gun Kessle har donerat en förnämlig samling som ställdes ut. Samtidigt gav Leopard Förlag ut en estetiskt påkostad bok kring samma tema: Att sälja krig som marmarin.

Jan Myrdal för ordet, både i boken och på utställningen.

Sakligt korrekt och med insiktsfulla kommentarer av denne, som han förr brukade kalla sig, "en samtida europeisk intellektuell", torde ingen läsare eller åskådare kunna lämna boken och/eller utställningen oberörd.

Under det övergripande temat "God konst är inte alltid god" möter vi skickliga konstnärer i sold hos stater och ideologier, illustrerande allt från den sjukaste antisemitism till den närmast njutbara hjälteöden.

Till det mest obehagliga hör den mångåriga Dreyfusaffären i Frankrike, med början 1894. Den orsakade en lång fransk politisk strid som ytterst bottnande i djupt liggande antisemitism. I ett välkomponerat digitalt bildspel visar utställningen en serie ytterst obehagliga affischer av V. Lenepveu, producerade i Dreyfusaffärens kölvatten och som också speglar mycket av den tidens hätskhet i den politiska och massmediala offentligheten.

Men det för en militärt intres-

serad publik är de utställda affischernas skickligt utformade propaganda särskilt betydelsefull. Inte minst vad gäller Första världskriget. Att ladda männen för fronttjänst genom att illustrera extrema fördomar om motparten; att ladda civilsamhället till uppoffringar för den sjuka nationalism som drog och höll igång detta krig i fyra år, se där, bildernas slagkraft kan inte underskattas.

Med andra världskriget tillkommer en ny dimension. Det Goda kriget mot det Onda. Och där den egna sidan å priori är den sidan som befriar och/eller skapar ett lyckans land. Neuro-pa, det tyska Tredje rikets högsta mål, kunde dess bättre aldrig grundläggas. Men på många affischer finns det redan. Trygghet och arbetsglädje hos de ockuperade folken utstrålar från de tyska affischerna.

Dessbättre torde var och en av oss ha mer förståelse för engagemanget för ett fritt och demokratiskt Europa, egentligen inte

slutfört förrän hösten 1989. Men även här behövdes konstnärernas hjälp. Ännu 1944 återstod åtskilliga månader av mycket hårda strider. Uthållighet och offervilja var inte självklar. Affischen var medlet att nå de stora massorna.

De hemvärnssoldater som missade utställningen bör abso-lut inhandla Jan Myrdals bok. Den under tidigt 1940-tal medlemmen i en av landstormens ungdomsavdelningar, som senare blev en avdelning hemvärnsungdom, har, som vanligt, med skarpa producerat en slags lättillgänglig historiebok.

Ska man ut och kriga, bör man veta varför.

Tilläggas bör att KB här har presterat en professionell utställning skickligt inramad med en kontinuerlig ljudslinga med krigets sånger. Och som på beställning tycks den bunkerliknande utställningslokalen förstärka stämningen.

Lars Brink

Post scriptum

**Som brevlådor om hösten
vi människor är:
Mitt brevlådenummer
och namn skrivs så här!
Jag kan ses i flockens mitt,
min ljusa färg den lyser vitt.**

**En annan är mer diskret,
vem jag är, är en hemlighet,
jag hänger vid sidan helt
apropå,
lite snett så märks jag nog
ändå.**

Lars-Eric Sundin

Djävulens löjtnant

Spännande deckare i militär miljö.

Scenen är armén i Österrike-Ungern, strax innan första världskriget bryter ut. Ett antal officerare som nyss avslutat utbildningen på krigshögskolan, utsätts för mordförsök. De har fått brev från en okänd apotekare med "varuprov" innehållande medel som påstås ha samma effekt som dagens Viagra. En av mottagarna provar preparatet, och dör i hemska plågor. Varuproven innehåller cyankalium.

Det här är ett allvarligt anslag mot officerskåren, som anar hotet av ett storkrig. Vid den tiden sker all utredning av brott och rättsskipning inom österrikes armé helt utanför det civila rättsväsendet. Fallet tilldelas auditören i Wien, kapten Kuntze. Brott inom armén hanteras

med största möjliga diskretion, för att inte skada den förmenta ära armén anser sig upprätthålla. Officerare som utfört skändliga brott, gavs alltid möjlighet att själv avsluta fallet med en "kvarglömd" pistol, för att bespara armén det pinsamma med en rättegång.

De första frågorna kapten Kuntze ställdes inför, var: Var försöket till massmord ett anslag för att försvaga krigsmakten? Varför fick inte samtliga elever i avgångsklassen detta brev?

Boken är mycket spännande. Den ger också en charmig, humoristisk och ibland bisarr bild av den dubbelmoral som rådde inom den överklass som officerskåren ansåg sig tillhöra, höjd

långt över "Civilistjävlar och bondbassar" (Känns mönstret igen?) Förvånansvärd är också den detaljrikedom om militär struktur och utrustning som författaren beskriver. Författaren är kvinna.

När jag först läste den svenska utgåvan, utgick jag från att det var en manlig författare, oaktat att förnamnet var Maria. Som bekant ges det namnet även till män i tyskspråkiga länder.

Jan Andersson

Författare: Maria Fagyas
Svensk titel: Djävulens löjtnant
Engelsk titel: The Devils Lieutenant
Tysk titel: Der Leutnant und der Richter

Kulknappsteorin avlivad

"Enbart knappens storlek är bevis nog för att den inte avskjutits med en svensk musköt."

Karl XII:s död har alltid varit omtvistad. Redan när han dog den 30 november 1718 började diverse rykten om ett eventuellt kungamord spridas. Blev han skjuten av en svensk officer beväpnad med lodbössa eller dog han av en förlupen norsk kula? Under århundradena har denna historia diskuterats bland Sveriges lärde (och även bland de icke så lärde). Tanken på ett kungamord är kittlande för fantasin och de som argumenterar för att han dog för svensk hand har ofta talat högt och övertygande. Hans kista har öppnats fyra gånger sedan hans död, och varje gång har man försökt att utröna hur han dog och vem som sköt det dödande skottet.

Peter From framlägger så slutligen den verkliga förklaringen (åtminstone enligt honom själv) i boken "Karl XII:s död: Gåtans lösning".

Hur dog då kungen som blivit ett nationalsocialistiskt helgon? Jo han föll för en norsk musköt-

kula, avfyrad från Fredrikstens fästning. Peter From argumenterar i över 300 sidor för denna lösning, och han gör det väl. Det känns som om han läst varenda dokument som har med kungens död att göra, minst två gånger, och han redogör för samtliga dokument som han funnit. Han har genomfört testskjutningar och analyserat kulbanor. Han har tagit i beaktande kulors vikt och anslagskraft, och han har läst samtliga ögonvittnesskildringar.

Den berömda kulknappsteorin tar han snabbt och lätt livet av. Enbart knappens storlek är bevis nog för att den inte avskjutits med en svensk musköt. Det känns inte helt lätt att vara konspirationsteoretiker när man läser hans bok. Att det sedan är mer spännande att tänka sig ett lönnmord är en annan sak, men efter att ha läst Froms bok är nog den mest inbitne konspirationfantast beredd att lägga hatten på hyllan.

Det är spännande läsning. Det är som en detektivroman som med lätthet slår vanliga sådana. From kastar med lätthet omkull klassiska teorier som att kungen dött av ett karteschskott från längre håll eller att han dött av ett pistolskott från nära håll. Även det politiska spelet kring Karl XII:s död redogörs utförligt för. From har onekligen gjort sin hemläxa, och resultatet ser vi

här. Den som verkligen vill läsa om Karl XII:s död bör läsa denna bok, men konspirationsteoretiker gör sig icke besvär.

Joachim Brink

Författare: Peter From
Titel: Karl XII:s död: Gåtans lösning
Förlag: Historiska media

Annons

Soldat och general under kalla kriget

"Björeman nämner att i slutet av 1970-talet var rikshemvärnschef den enda generalsbefattning han hade kunnat tänka sig om tillfälle yppats."

Författare: Carl Björeman
Titel: Soldat och general under kalla kriget
Förlag: Svenskt militärhistoriskt bibliotek

Under de senaste åren har det svenska försvaret genomgått en omställning som saknar motstycke. Invasionsförsvaret har avskaffats och ersatts av vad som kallas för insatsförsvaret, vars huvuduppgift är internationella insatser. Det nationella försvaret har nedprioriterats.

Debatten om försvarets nya inriktning har varit svag, men en som har deltagit är Carl Björeman. Han var en stridbar försvarsdebattör redan under sin aktiva tid och det gällde även då försvarets inriktning.

Björeman har nu kommit ut med biografien "Soldat och general under kalla kriget". Björeman berättar i den om sin långa tjänstgöring i försvaret, som kom att omfatta 47 år.

Boken är en intresseväckande redogörelse för hur diskussionerna gick inom den militära ledningen om försvarets utveckling och inriktning under det kalla kriget och om de inblandade huvudpersonerna. Björeman uttrycker sin frustration över förändringarna under den tid som han tjänstgjorde på försvarsstaben och i Södra militärområdet. Den krympande ekonomin gjorde att motsättningar uppstod mellan försvarsgrenarna om resursernas fördelning. Björeman hävdade att försvarsmaktens operativa inriktning borde göras om. Han berättar om sitt arbete med att försöka påverka militärledningen i en annan riktning. Motsättningen ledde så småningom till en brytning med dåvarande ÖB under Björemans sista tid som militärbefälhavare. Det är intressant läsning om hur det var bakom kulisserna under denna tid.

Berättelsen flyter fram längs två linjer, enligt Björeman "det lilla livet" och "det stora livet". "Det lilla livet" handlar om

personliga upplevelser och är en ljus skildring av hela perioden. "Det stora livet" behandlar tjänstgöringen i försvaret och försvarets utveckling från uppbyggnaden till nedgången under 1970- och 1980-talen. Det är en berättelse som börjar i optimism och slutar i pessimism.

Men det fanns naturligtvis många glädjemöten även här, som samvaron med starka personligheter, ansvar och lojalitet inför uppgiften och den stora sammanhållningen mellan personalen.

I boken berättar Björeman också om sin utbildning och trupptjänst vid olika regementen. Familjelivet berörs då och då, liksom den rekreativska skållan som motionsidrotten utgjorde. Han började som volontär vid Livgrenadjärregementet 1941 och avslutade karriären som militärbefälhavare hösten 1988.

Björeman trivdes med trupptjänsten och kamratskapet mellan de olika befälsgrupperna var god. Det fanns många goda föredömen bland cheferna och många minnesvärda profiler.

De två åren som bataljonschef på I14 betecknar Björeman som sina bästa truppar. Orsaken till detta var att både regementsledning och truppbefäl arbetade mot samma mål. Det fanns en gemensam grundsyn.

Björeman tjänstgjorde vid Försvarsstaben i tre omgångar, 1961–64, 1968–71 och 1976–80. Första perioden upplevde Björeman som stimulerande och som sina bästa stabsår. De följande perioderna präglades av accelererande oenighet inom försvarsledningen.

I 1965 års försvarsutredning bröts den principiella enigheten i försvarsfrågan.

Statsmakterna fastslog att man skulle börja tillämpa ramstyrning för försvaret. Detta innebar att en ekonomisk ram fastställdes och sedan fick krigs-

makten utforma verksamhet och organisation inom denna ram.

Björeman berättar hur de operativa frågorna nu sköts i bakgrunden till förmån för de organisatoriska och hur försvarsgrensstrider tog sin början.

Oenighet rådde också mellan armégeneralerna.

Det fanns ingen vilja att ta upp de frågor som borde penetrerats: försvarets uppgifter i strategiska och operativa termer samt hushållningen med resurserna på sikt. Man anpassade den officiella operativa inriktningen så att den passade som motiv för behålla organisationen. Björeman verkade för en ny operativ inriktning, men erkänner ärligt att han misslyckades med detta.

I samband med försvarsutredningen FU 88 blev motsättningarna stora mellan Björeman och dåvarande ÖB, Bengt Gustafsson. Björeman ansåg inte att FU 88 kunde ligga till grund för den framtida försvarsmakten. För att hindra den äventyrliga utvecklingen deltog han flitigt i den öppna debatten.

Motsättningen blev dock så stor, att det ledde till en brytning mellan dem på ett möte hos ÖB kort tid innan Björeman gick i pension. En reflexion: Vilka eventuella motsättningar finns det nu om inriktningen av det nya försvaret i militärledningen?

I boken framgår också Björemans positiva uppfattning om hemvärnet med dess folkförankring. Hemvärnet var livskraftigt och fullt av tillförsikt! Björeman nämner att i slutet av 1970-talet var rikshemvärnschef den enda generalsbefattning han hade kunnat tänka sig om tillfälle yppats.

Boken rekommenderas till läsning för alla som är intresserade av försvarshistoria efter andra världskriget.

Roger Meijer

Annons

Öppnare gränser betyder jobb åt stjärnorna

Med de öppnare gränserna i EU ökar riskerna för smittsamma djursjukdomar i vårt samhälle och Svenska Blå Stjärnans kompetens efterfrågas.

Rabies, salmonella och fågelinfluensa är exempel på så kallade zoonoser och kan smitta mellan djur och människa. Epizootier är smittsamma infektionssjukdomar som förs vidare mellan djur, exempelvis mul- och klövsjuka, svinpest och BSE (galna kosjukan) men även fågelinfluensan. Illegal djursmuggling och transporter är riskfaktorer för smittspridning, liksom utfodring av grisar med importerat kött. Det kan faktiskt räcka att någon slänger en korvsmörgås i naturen och ett vildsvin äter det så kan en mul- och klövsjukepidemi vara gång i Sverige.

Bär och svamp i farozonen

Skulle vi få in dvärgbandmask utifrån via insmugglade, ej avmaskade hundar så innebär det att vi inte kan äta bär och svamp längre i Sverige. Dvärgbandmasken är dödlig för människan men inte för djuret. Avmaskning av alla införda hundar är det enda säkra skyddet. I dag krävs rabievaccinering och avmaskning för att få införa hundar.

I Blå stjärnans grundkurs lär man sig om lantbrukets djur och deras skötsel. I andra kurser får hundägare veta hur man ger första hjälpen om hunden skulle råka ut för en trafikolycka, hur man tar hand om sårskador eller betar sig om hunden ätit något giftigt. Även kurser i första hjälpen på häst anordnas. Barn- och ungdomsutbildningen handlar främst om de vanligaste husdjuren och hur djuren ska skötas på ett bra sätt.

Nya föreskrifter

I dag är lantbruksföretagen så kraftigt effektiviserade att goda kunskaper i mekanisering, till exempel robotmjölkning, är mycket viktiga. Smittskydd och läkemedelshantering är också prioriterade områden. Sedan mars 2004 är utbildning obligatorisk för personer som ska ge läkemedel på så kallad delegation enligt Jordbruksverkets föreskrifter. För att få känna sig mer hemmastadd i lantbruket och kunna vara behjälplig i kriser är kunskaper

Blå Stjärnor från förr till nutid. Den tidigaste klädseln härstammar från 1917.

FOTO: SOFIA MÜLLER

Viveka Stuhre repetitionsutbildar sig på Berga naturbruksgymnasium.

FOTO: PIA-LENA JANSSON

per i smittskydd nödvändiga. För att förbättra för djuren utbildas stjärnorna även i djurskydd.

Akuthem behövs

Frivilliga resursgrupper och kommunerna behöver djurkompetens. Med tanke på att 25-30 procent av hushållen har sällskapsdjur så finns behov av personal som är van att hantera djur. Vid olyckor med djurtransporter skulle kompetensen också kunna komma till nytta. Även länsveterinärerna och djurskyddsinspektörerna efterfrågar tillfälliga så kallade akuthem för djur de måste omhänderta. Däremot är det inte helt enkelt hur detta löses när det inte är kriser, vilket är kriteriet för stjärnorna i dag att rycka in. Det är något som organisationens centralstyrelse funderar vidare på.

TEXT: PIA-LENA JANSSON

Vill du veta mer om organisationen och dess utbildningar läs mer på:
www.svenskablastjarnan.se

FAKTA

Svenska Blå Stjärnan bildades redan 1917 men hette då Svenska Röda Stjärnan och detta stod för ett slags djurens röda kors som skulle se till att hästar inte for illa i krig. Under första och andra världskriget skickade organisationen hästambulanser till Finland. Skötsel av försvarsmaktens hästar har också varit en uppgift, men under 1970-talet avhöstades försvarsmakten.

Länge utbildades blå stjärnor som djurskötare på gårdar för att ägarna, tillika hemvärnsmän skulle kunna tjänstgöra i sina förband. Nu har organisationen istället fått en annan uppdragsgivare, krisberedskapsmyndigheten, KBM, för att ta hand om djur vid kriser. Därför utbildar man djurskötare med inriktning på nöt, svin och får.

Blå stjärnor bistod veterinärer vid salmonellautbrottet i Östergötland år 2003 och en del stjärnor hjälpte också till på gårdar efter stormen Gudrun i Småland i januari 2005. Organisationen har i dag cirka 6 000 medlemmar från sju år och uppåt.

Färden med stridsbåt 90 var för många premiären som gav bra försmak och satte nivån på helgen.

En spaningsrapport lämnas till insatschefen kapten Svensson för plottning och vidare bearbetning.

Dalaförband bra motståndare för eliten

Dalarnas insatskompani fick kvalificerat motstånd i form av internationella jägarplutonen.

Sextimmar tidigare var de på jobbet, nu på väg med 34 knops fart i Stockholms becksvarta skärgård. I bakgrunden vrålar 1300 hästkrafter från två Scania V8 som de knappast hör då tankarna är fokuserade på vart, vad och hur? Gruppen, delar av Dalarnas insatskompani vet inte mycket om uppgiften, bara att de skall möta bästa möjliga motstånd, den internationella jägarplutonen.

Det är ordning och reda och det går snabbt att lasta om till den väntande stridsbåten som ska föra gruppen till övningsområdet. Uppträdandet och den nya personliga utrustningen ger tillsammans ett professionellt intryck. Det är även symboliskt att det är Dalarnas hemvärn som nu löser uppgifter i Stockholms skärgård. 25 mil från hemorten är numera inget onormalt för hemvärnets insatsstyrkor.

Uppgiften är att identifiera all verksamhet i området samt bevaka viktiga militära anläggningar. Endast hårdgjorda

ytter får beträdas vilket försvårar.

– Utan hundar skulle vi inte haft mycket att rapportera säger Sandra Bylund, en av fyra hundförare. Hon får medhåll av jägarplutonens chef som imponerades av hundekipagen.

Tålmod en tillgång

Inträngande kyla, moln, en minusgrad och snöblandat regn börjar dra ned på entusiasmen. Fast bevakning, långa patrulleringar med fordon eller till fots och få indikationer spår på temposänkning. Brist på sömn och konkreta resultat kräver motiverande chefer.

– Vi har lärt oss att ha tålmod, att varje spaningsindikation är viktig samt fått erfarenhet av att möta en duktig motståndare, summerar Mikael Käll, en av gruppcheferna.

När patrullernas spaningsrapporter genom hundarnas markeringar av ljud, vind och spår plottas in på kartan ses

mönster som visar var i terrängen det finns människor, ungefärligt avstånd till dem och i vissa fall hur de rör sig. Bra spaningsrapporter med otvetydigt och detaljrikt innehåll är värdefulla. En bra rapport förstärker bilden medan en tvetydig kan radera många bra tidigare lämnade rapporter.

Fotspår i snön

Efter 40 timmars spaning får gruppen klartecken att gå in i terrängen och gripa personerna. Första segmentet ger inget resultat mer än fotspår i snön som bekräftar hundarnas markeringar. I segment två spårar schäfern Tara rak in i jägarnas inre bas. Spaningsgruppen blev överraskad av att plötsligt stå mitt inne i basen och eliminerades av jägarna. Strax efteråt gör två prickskyttar i en avspärningslinje sitt jobb och två jägare avpolletteras.

– Xandra fick upp ett spår och efter två kilometersspårande märkte jag att det liksom vibrerade i kopplet och sedan small det och vi flyr handlöst, berättar Sandra när patrullen återkommer. Nu vet chefen var jägarna är och beslutar sig för sammanstöt och ett gripande. Men jägarna slapp ur säcken och gripandet gick om intet.

Bra motståndare

– Det här var nog så nära verkligheten man kan komma, övningen har gett oss mycket säger insatskompanichefen kapten Stefan Pettersson. Vi ser än mer nytta ju längre tiden går och inser att vi behöver fler långsamma och uthålliga övningar som denna. Soldaterna själva vill ha fler övningstillfällen med hundtjänst, stab, ledning samt oftare jobba över plutonsgränserna och väldigt gärna öva med den internationella jägarplutonen igen. Något de erbjuder oss i tackbrevet, säger en stolt kompanichef.

– Vi försöker variera övningarna så att varje situation blir unik för att skaffa ny erfarenhet och dra nya slutsatser. Därför är hemvärnet en bra motståndare med en tekniskt hög nivå och bred kompetens, säger chefen för jägarplutonen Mikael Samuelsson.

– Även vi bygger vårt förband av människor med olika bakgrund, erfarenheter och kunskaper. Det är mixen som ger förbandet styrkan, därför är det viktigare att ha individer med bred kompetens än att bara ha bra soldater säger Mikael Samuelsson.

TEXT & FOTO: BO ERIKSSON

Många att leda i Arlandas finalövning

Arlandabataljonens sista övning före hopslagningen med Stockholms Norra hemvärnsbataljon vid årsskiftet, kallades "The Final Countdown" och genomfördes sista helgen i oktober:

● Den nya bataljonens namn är Attundalands hemvärnsbataljon. Bataljonschef är Sten Törnsten som tidigare var chef för Arlandabataljonen.

Upplägget var en utmaning för både övningsledning och bataljonsstab med många inblandade enheter och förband: Totalt ingick fyra hemvärnskompanier (varav tre kader), en förstärkt hv-pluton från Strängnäs, delar av ett YOS-kompani (huvudkompani) från flygvapnet, en basjägerpluton också från flygvapnet, Arlandas insatspluton samt bataljonsstaben med ledningspluton inklusive flyggrupp och spaningsgrupp.

Även samverkan med polisen och dess verksamhet vid Arlanda ingick där inbjudna gäster från Livgardesgruppen, Luftstridsskolan och tidskriften Hemvärnet bland annat fick besöka polisens ledningscentral ute på Arlandaområdet.

Övade över stor yta

Man övade över en stor yta samt omgrupperade större delen av bataljonen mitt i övningen. Flera ledningsfunktioner mobiliserade redan under fredagskvällen. Arlandas insatspluton fick uppgift att spana mot flygplatsområdet samt vägarna in. Bataljonsuppgiften under lördagen var att förstärka bevakningen av Arlanda genom att skydda vissa viktiga objekt. En viktig vägbro vid Sigtuna skulle skyddas som avslutning på "typobjektsår bro". Under lördagens eftermiddag och kväll fick så bataljonen en ny uppgift vilket innebar omgruppering till Kungsängen för att förstärka skyddet av Swedint.

Insatsplutonen fick under lördagseftermiddagen uppgiften att ta och säkra ett objekt i närheten av en av banorna ute på flygplatsområdet. Under denna uppgifts lösande fick jag tillfälle att prata med två av soldaterna.

Patrick Karlsson är med i insatsplutonen sedan år 2003 och gjorde lumpen vid närskydd på F21 i Luleå. Han berättar att de

Fredrik Kääriäinen ur insatsplutonen säkrar broförbindelse.

Bataljonschef Sten Törnsten.

flesta i plutonen gör minst 100 timmar per år men att kravet för fullgjort kontrakt är 60 timmar.

– Vi är väl inkörda på vår uppgift i förbandet eftersom vi övar så pass mycket.

Bilförare Karin Bergsten

Insatsplutonens bilförare Karin Bergsten trivs bra i hemvärnet.

(SKBR) berättar hur bra hon trivs i insatsplutonen.

– Vi gör allt som grabbarna gör, kul! Under vanliga utbildningarna och övningarna går vi också med som soldater i ledet. Detta gör att vi är bättre förbe-

redda och har en större förståelse för helheten. Under dagen har vi bland annat genomfört bilburen eskorttjänst där objektet var bataljonschefen.

Vässat ledningen

Bataljonschefen Sten Törnsten sammanfattade övningen:

– Våra förband har löst sina uppgifter. Samverkan med flygvapnenheterna fungerade bra även om mycket finns kvar att förbättra som exempelvis förståelse för olikheterna i uppträdande, terminologi och utrustning. Helt klart är att både YOS och basjägare är en resurs för en hemvärnsbataljon med våra uppgifter!

– Arméns nya ledningsmetodik för stabs- och ledningsarbete fungerar bra. Vi har också haft hjälp av att de två bataljonerna som ska gå samman sammantaget haft fyra stora övningstillfällen på bara ett år, vilket vässat ledningsfunktionerna.

– Samband är en nyckelfaktor, både för att ledningsmetodiken ska fungera och för lösandet av uppgiften över stora ytor. Här fick sambandsgruppen trixa och fixa extra mycket eftersom vår ordinarie utrustning inte kommit tillbaka från grundtillsyn. Å andra sidan fick mc-ordonanserna visa sin betydelse under denna övning.

**Text & foto:
Pia-Lena Jansson**

Bevakande "Månstrimmor"

● I nöd och lust tränar Anna-Lena Sundgren och Eva Moberg sina bevakningshundar Månstrimmans Hanna, Månstrimmans Ambra och Kaxa.

Anna-Lena och Eva är hundförare i Bräcke och ekipagen var nyligen med om en rekryteringsdag i Brunflo, som ligger i Jämtland.

Jag får en klump i halsen

Tidningens Lars-Göran Eriksson rapporterar om nedläggningen av Hamneda hemvärnsgård.

● 1980 anlände en trailer med det som skulle bli en hemvärnsgård och stab till Hamneda. Vid lossandet brast huset i två delar och rasade ihop.

Det var lite snöpligt men dåvarande kompanichefen Rune Johansson började genast ringa runt till bygdens hemvärnsgubbar. Här gällde det att rädda det som kunde räddas av staben, berättar Joel Karlsson.

I sann förbandsanda hjälpte alla till med att skänka virke och att bygga. Allt på ideell basis som sig bör i hemvärnet. Även de lokala sågverken kontaktades och med idogt arbete kunde den nyanlända staben upprättas.

Festlokal

I dag syns inga spår av händelsen. Hemvärnsgården i Hamneda är riktigt fin och kunde lika gärna ha varit en festlokal. Just denna kväll är det också fest. Försvarmakten ska sälja gården till markägaren men i det gamla hemvärnsområdet tänker man sluta med flaggan i topp. Uppslutningen denna kväll är i det närmaste total. Det känns som om hela Hamneda hemvärn genom tiderna är där. Det är en styrka större än på många övningar jag varit på.

– Vi är inte många kvar nu av det som en gång var det stolta hemvärnet på orten. Förra årets sammanslagning i samband med omorganisationen var den sista spiken i kistan, säger Arne Johansson. De få som finns kvar är utplacerade i kompanier långt bort från Hamneda.

– Ni ska veta att ni är oerhört välkomna till plutonen i Traryd,

säger plutonchefen i 11. hvbat, 1 komp 2 pluton Torgny Persson. Ni drog nitlotten när det gäller lokalen. Strömsnäsbruks hemvärnsgård är sämre än denna men ni ska veta att vi värnar om folket i hemvärnet var de än bor och vi tar hand om dem som är med. Vi har goda samarbetstraditioner oss emellan och ni ska inte tro att hemvärnet är dött på nåt sätt. Hemvärnet är i dag starkare än på mycket länge!

Klump i halsen

Under kvällen berättas den ena anekdoten efter den andra. Ofta blir talen så känsloladdade att till och med jag, som inte har någon som helst anknytning till förbandet eller orten får en klump i halsen. Det känns på sätt och vis som sista natten med gänget.

– Det känns vemodigt, tråkigt och ... ja, det gör helt enkelt ont i själen och hjärtat, säger Tomas Hajas. Det enda som egentligen känns kul är att se alla människor här i kväll. Tomas är en av "de unga" och har varit med i hemvärnet ända sedan han muckade. Han kan stridsplanen för att ta och säkra objektet utan-

till. Han vet exakt hur många man som krävs och var de ska placeras.

Det påminner om en rege-mentsnedläggning, vilket det på sätt och vis är. Något förband måste ta över det nedlagda förbandets traditioner och i det här fallet är det 11. bataljonens 1:a kompani.

– Det är viktigt att vi alla har en "vi-känsla", säger Ingemar Fransson, chef för kompaniet. Det är vi som har varit och är hemvärnet. Ibland känns det som den gamla tiden var roligare men vi är kanske viktigare nu än nånsin, fortsätter Ingemar. Plutonchefen Torgny Persson instämmer och tillägger: Vi har gått igenom skärselden. Vi och dom finns inte längre. Nu finns det bara vi och det är vi som är hemvärnets styrka!

– Vi är färre men bättre och med det nya vapnet ak 4B har vi också kunnat få en och annan att vakna till liv igen. Det här vapnet är bäst i världen och det kan kanske göra så att fler får upp ögonen för hemvärnet, säger Ingemar Fransson.

Min bordsdam är änkan till den framlidne Rune Johansson,

Gunnel Flodman Johansson. Hon är hedersgäst då det var hennes man som var hemvärnschef på orten då gården byggdes.

Militärhistoria

– På min tid i hemvärnet glömde man aldrig de sina och det gör vi inte nu heller, säger Joel Karlsson, som själv var chef för kompaniet 1987–1997. Han är fanförelse i Smålands karoliner och har mycket att berätta.

– Marken gården står på är ett viktigt stycke i den svenska militärhistorien. 1676 samlade Karl XI 12.000 soldater från hela södra Sverige på just denna plats. Under senhösten samma år skulle armén marschera från Hamneda för att anfälla de vintervillande danskarna i vad som numera är känt som slaget i Lund.

Jag drar mig tillbaka för kvällen, rörd av en anda jag inte mött på någon annan plats än i just hemvärnet. Under hemfärdens i natten går tankarna till den kraft som frivilligheten i hemvärnet utgör. Utan eldsjälarna som Joel, Arne, Tomas, Ingemar, Anita, Torgny och alla andra hade hemvärnet inte varit värt papperet som förbandslistan står på.

En epok har gått i graven. Hemvärnsgården i Hamneda finns inte längre. När man nu färdas längs "vägen framåt" är det kanske ändå inte så dumt att värna och bevara det som generationer före oss levte och dött för att försvara.

Lars-Göran Eriksson, lokalredaktör Kronoberg

Arne Johansson, Joel Karlsson och Tomas Hajas värder traditionerna från Hamneda.

Kramfors fick oväntat besök

● Kramfors insatspluton fick en riktig aha-upplevelse i samband med sin ytövervakningsövning i slutet av förra året. Övningsområdet var Kramfors flygplats och plutonen inledde med att bygga vägspärr och observationsplat-

ser. Vid lunchtid avbröts övningen för genomgång inför den fortsättning som man trodde skulle innehålla fordonskontroll och bevakning.

Helt plötsligt kom två lågsniffande flygplan in över fältet, gjorde ett par varv och landade.

Ut strömmade 15 flyktingar som låtit sig smugglas in av en professionell människosmugg-

lare. Order gavs från staben att omedelbart omhänderta flyktingarna och säkra flygplanen.

Under ett par timmar uppstod ett febrilt arbete med att dels ta hand om skadade och dels fånga in flyktingar som flydde in i intilliggande skogspartier. Situationen spetsade till sig när några dessutom var beväpnade. Scenariot var någonting helt nytt

för både bataljonsstab och för insatsplutonen. Incidenten inträffade under fred och stabens uppgift blev att se till att polis kallades till platsen. Samverkan med civila myndigheter inledades och man upprättade en förläggingsplats. Eftersom det var första gången den övade personalen konfronterades med en liknande situation så arbetade

Hemvärnet vaktade på Säve

● I sextiofem och ett halvt år har dom suttit där – dag och natt – 24 timmar om dygnet. I julesnö och vid midsommardansen, i krigstider och på muckardagar. Dagens hjältar är alltså vaktposterna på Säve Depå, 5:e helikopterskvadronen, f d 2:a/12:te helikopterdivisionen, f d Göta Helikopterdivisionen, f d Göta Flygflottilj – F9. Nu allt sorgligen nedlagt. Men ändå inte.

Vi besöker vaktstyrkan på Säve Depå utanför Göteborg och tas emot av vaktchefen Jimmie Dellbing.

– Här har vi fortfarande skarp beredskap – här och på Kåringberget, säger Jimmie som berättar om flygbasens historia, från anläggandet 1940 och via ett stort antal omorganisationer och förändringar till vad som är kvar i dag av det militära; sjö- räddningshelikopterarna. Redan 1942 hade basen något unikt – en skyddad hangar insprängd i berget. 1955 togs en andra gigantisk hangar i bruk. 30 meter berg ovanför och svängda ingångar med maffiga portar gjorde anläggningen atombombsäker. Platsen är nu kulturminne och i det stora berggrummet har Aerozeum etablerats, ett "underjordiskt flygupplevelsecenter". I de stora salarna där J28 Vampire, J29 Tunnan och J34 Hawker Hunter tidigare stod uppställda mellan flygningarna, finns nu en mängd andra gamla flygplan och föremål att beskåda för besökaren.

Marinflyg

Vid F9:s nedläggning 1969 etablerades här en division marinflyg, med lätta och tunga heli-

Här demonstreras visitation av misstänkt person och fordon.

koptrar. Uppgifterna var två; ubåtsjakt och sjöräddning. Nu är endast sjöräddningen kvar och det är beslutat att även den ska omlokaliseras till Sätenäs i Skaraborg. Sedan 4 november, då de värnpliktiga vaktsoldaterna togs bort, har hemvärnet fått i tillfällig uppgift att sköta bemanningen av vakten. Inom kort ska bevakningen fjärrskötas från vaktcentralen på Kåringberget, men teknikinstallationen har dragit ut på tiden. För ledningarna i de tre Göteborgsbaserade hemvärnsbataljonerna har det varit en del pussel att få ihop vaktscemat över jul- och nyårshelgerna. 100-talet personer har varit inblandade till dags dato (mitten av januari).

Skarpa vapen

– Ansvar som skarp skyddsvakt ger uppdraget en påtaglig tyngd, säger Magnus Rydsell som tillsammans med Karin Svensson, bäge från Göteborgs skärgårdshemvärnsbataljon, sköter vakten när vi besöker. Man går i åttatimmarspass och har skarpladdade vapen som kan tillgripas vid behov.

– Tiden går rätt fort faktiskt

och man känner att man fyller en viktig funktion, säger Karin och kontrollerar id-kort och namn på en person som ska upp till flygledartornet inne på området. Den del av flygplatsen som numera är civil, Göteborg City Airport, konkurrerar med Landvetter och allt fler stora passagerarplan använder Säve. Jimmie är nöjd med hemvärnspersonalens insatser. Till skill-

nad mot tidigare kår av värnpliktiga som fått lång introduktionsutbildning, måste hemvärnsbataljonerna bara på en kort stund lära sig rutinerna för bevakningen. Men Magnus menar att allt är väl genomtänkt och instruktioner för nästan allt tänkbart finns att tillgå.

Flexibla och uthålliga

Återigen har det visat sig att personal från hemvärnet kan göra en god nytta när samhällets övriga resurser inte räcker till. För hur kan man annars snabbt och billigt få fram personal som kan och får använda vapen? Flexibilitet och uthållighet präglar hemvärnet förr som nu och det kan kännas som en ära att få bli de sista "skarpladdade" som lämnar bevakningen efter över sextiofem år av ständig vaktjänst.

Text & foto:
Peter Andersson

Annons

de man förvånansvärt effektivt. Samtidigt upplevdes hur svårt det är att agera rätt. Att ta hand om människor som förmodligen kommer från mycket svåra förhållanden, att se till att familjer inte splittras.

Övningsledaren kapten Lars Engström hade tillsammans med löjtnant Gunnar Widmark, chef för insatsplutonen skapat en re-

alistisk övning och fick motta beröm från samtliga inblandade.

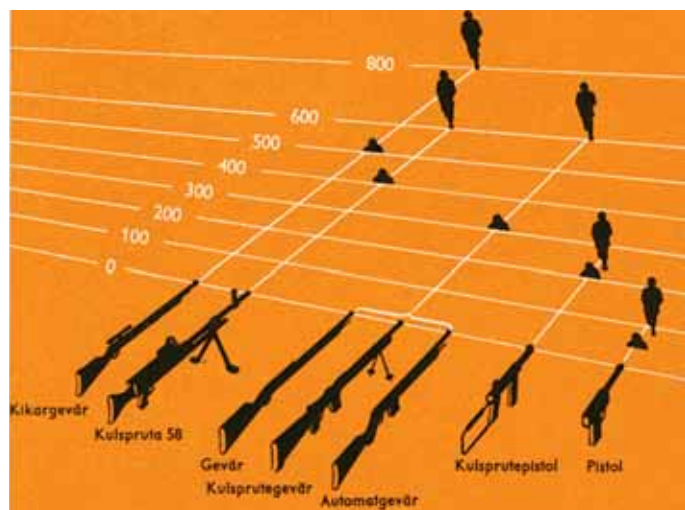
Hela gänget som agerade flyktingar gjorde en fantastisk insats och uppträdde som fullfjädrade skådespelare. Piloterna från FFK är också värda mycket beröm för sin insats.

Kapten Ulf Åkerlund,
chef för dåvarande Kramfors hemvärnsbataljon

Storpolitiska scenen kan bli dyr för Sverige

Anders Karlsson och Bertil Kantola tvivlar på att politikerna inser hur högt priset kan bli för fredsframtvingande insatser i fjärran land.

I januari 2006 övade svenska förband fredsbevarande uppgifter tillsammans med ett ryskt förband som anklagats för brott mot de mänskliga rättigheterna i Tjetjenien. Självfallet är det be-

rättigt att framföra kritik mot sådant man upplever vara fel och det är alltid rätt att slå vakt om de mänskliga rättigheternas okränkbarhet. Men man måste minnas att det som någon anser vara att kämpa för sin frihet anser en annan vara terrorism. Det som i en parts ögon anses vara förtryck och imperialism kan av andra anses vara fasthet och bibehållande av ordning och reda.

Riktigt tillspetsat blir detta resonemang när man tillämpar det på de tänkta internationella uppgifterna för det svenska försvaret. Tyvärr är risken inte försumbar att svenska förband hamnar i lägen då de av en eller annan anledning måste bruka våld. Följden av detta är lidande och eventuellt död på motståndarsidan och vem ses då som vän och vem ses som våldsvärkare? Vi måste inse att fredsskapande och fredsbevarande uppgifter är en riskabel verksamhet. Det är lätt hänt att oskyldiga eller personer som i en del läger anses oskyldiga kommer i kläm. Framförallt måste våra politiker inse att vårt ökade internationella engagemang kommer att leda till det ena dilemma efter det andra av denna art.

De anklagelser som riktas mot

det ryska förband som medverkat i övningen "Snöflingan" kan säkert också riktas mot en del andra samverkanspartners. Detta är en realitet vi måste leva med. Man kan inte, likt riksdagsledamoten Lars Ångström i ena ögonblicket propagera för fler svenska internationella insatser för att sedan i nästa ögonblick, när den internationella samverkan är i full gång, kräva att samverkanspartnern skall skickas hem. Om vi på detta sätt synar alla presumtiva samverkanspartners på det militära området kommer vi i slutändan inte att ha många kandidater kvar. Alla stormaktsarméer kommer att kunna anklagas för imperialism, repression och brott mot mänskliga rättigheter. Det är dessutom rent naivt att anklaga enskilda förband för brott som de utfört i den krigstjänst som de beordrats till av sin regering.

Är svenska folkets valda representanter införstådda med att det kostar på att spela en handgripligen aktiv roll på den storpolitiska scenen? Inser man att det är väldigt vanskligt att säga vilken nation och vilka förband vi kan samverka med och vilka som är non grata. Är man dessutom på det klara med att våra egna insatser, oavsett de höga mål och goda avsikter vi har med dem kan uppfattas på ett annat sätt av dem som blir föremål för insatserna och att vi själva kan bli de onämnbare i vissa kretsar?

Om våra företrädare inser dessa förutsättningar bör de tydligt deklarera sin ståndpunkt i ärendet och därigenom ge väljarna möjlighet att vid nästa val i sin tur ta ställning till vad de anser vara rätt och fel inriktning på svensk försvarspolitik.

**Anders Karlsson
och Bertil Kantola
Kiruna/Männikkö**

Vill regeringen att hemvärnet självdör?

Den frågan vill vi ställa till våra makthavare. Regeringen har beslutat om att hemvärnet ska finnas, men man ger inte förutsättningar för att driva en vettig verksamhet. Detta gäller särskilt ju längre norrut man kommer från Stockholm. Rekryteringsunderlaget minskar beroende på ett antal faktorer. Befolkningsminskningen är ett. Och den befolkning som blir kvar är oftast äldre och blir inte precis yngre.

Vi anser att regeringens nuvarande försvarspolitik är den största orsaken till att hemvärnet inte kan nyrekrytera tillräckligt många yngre soldater eftersom det bara utbildas cirka 5000 värnpliktiga per år. Och det fåtal ungdomar som genomför värnplikten har kanske inte hemvärnet som första tanke efter muck. Detta gäller särskilt i glesbygden där många ungdomar flyttar för att studera.

Därför skulle vi vilja att man införde ett utbildningssystem där en majoritet av ungdomarna, både killar och tjejer, skulle genomföra någon slags militär grundutbildning, som tre månaders värnplikt. Detta skulle innebära att hemvärnet skulle ha ett större rekryteringsunderlag och man skulle även få en förnyring av soldaterna samt att man skulle få in fler kvinnor i hemvärnet.

Men mest troligt är att regeringen och dess samarbetspartier vill att hemvärnet ska självdö, och kunna skylla ifrån sig med argumentet att ingen vill vara med i hemvärnet. Då tycker vi att regeringen öppet skulle deklarera sina avsikter.

**Mikael Falk,
förskollärare och hemvärnssoldat
Åke Falk,
maskinserviceman och hemvärnssoldat
Johan Siikavaara,
forskningsingenjör och hemvärnssoldat
Samtliga bosatta i Norrbottens län**

Debattregler

Många vill vara med på Läsarnas forum. Skriv därför kort, högst 3000 tecken, och koncentrera dig till ett ämne i taget.

Redaktionen förbehåller sig rätten att redigera (korta) insända bidrag. Anonyma insändare accepteras bara i undantagsfall.

Redaktionen måste dock alltid ha namn och adress. Ange om du önskar placering i nättidningen eller papperstidningen.

Adress:
Tidskriften Hemvärnet,
Debatt, 107 85 Stockholm

**Följ debatten på nätet:
www.hemvarnet.mil.se**

Debattillustrationerna är tagna ur "Soldaten i fält", Sold 1960.

Framtidens hemvärn integreras i armén

Så har då namnfrågan för den här gången lagts i förråd. Min vision av Nationella skyddsstyrkan år 2015 är 15 000 soldater i 15–30 bataljoner. Bataljonsstrukturen finns kvar, för den stämmer fortfarande väl mot de uppgifter som förbanden ges.

Uppgifterna blir väpnad strid och förbandet ingår som en integrerad del av armén.

I uppgifterna kan ingå att under ledning av polis bevaka eller skydda militära och civila objekt i händelse av till exempel terroristhot. Vidare att trafikdirigera, eskortera eller lösa andra kvalificerade uppgifter som förbanden är utbildade och övade för.

Det nätverksbaserade försvaret är genomfört så alla förband

har samma möjligheter till kommunikation. Modern materiel är tillförd och splitterskyddade fordon finns i ansenlig mängd. De femtontusen soldater som be-

mannar organisationen gör den tid per år som uppgifterna kräver.

De som efter grundutbildning inte skriver avtal om att ingå i

stridsgrupper eller för annan internationell tjänst direktrekryteras till förbandet. Det genomförs metodförsök, fältövningar och längre sammanhängande förbandsövningar – en vecka vartannat år med mellanliggande befälsövningar.

Det som fanns 2005 har alltså fått en ny kostym och delar av den gamla garderoben har tillförts kommunerna med spade och yxa eller annan lämplig utrustning med uppgift att bära sandsäckar, delta i bekämpning av skogsbränder och söka efter försvunna personer. Så här kan utvecklingen bli.

Claes-Åke Henricsson,
chef Göteborgs södra
hemvärnsbataljon

Okej att tala med journalister

"Den som skäller ut medarbetare som ställer upp och snackar med reportrar uppträder i direkt konflikt med den policy som gäller."

Det har minst sagt varit en intensiv och händelserik informationshöst – min första som informationsdirektör. Flera av nyheterna kring Försvarmakten har ju dessvärre varit negativa – i särklass svårast är givetvis dödsfallen och skadorna bland personal i Afghanistan.

En annan fråga, som dyker upp gång på gång, gäller öppenheten. I flera sammanhang har Försvarmakten påstått tala vackert om yttrandefrihet och öppenhet men handlat betydligt mer inskränkande i praktiken. Jag har också personligen fått en del rapporter som går ut på att även informationschefer i några fall "hutat åt" anställda och värnpliktiga som i olika sammanhang talat med journalister.

Här gäller det att vi alla handlar i öppenhetsandan. Det är inte okej att agera på ett sätt som kommer att uppfattas som att vi bestraffar eller kritiserar den som svarar på frågor från journalister. Jag vet inte hur all-

varliga incidenter det har varit, men det som jag fått veta är allvarligt nog. I senaste Värnpliktsnytt trycktes en ledare som kraftigt ifrågasatte öppenheten inom FM. Det fanns flera skildringar av hur personal och värnpliktiga soldater blivit "utskälda" efter kontakt med medier. Minst en informationschef sägs ha stått bakom utfallet.

Låt mig prata klartext: Den som skäller ut medarbetare som ställer upp och snackar med reportrar uppträder i direkt konflikt med den policy som gäller.

Om det har förekommit utskällningar av personal eller soldater för att de talat med journalister så måste det ha hänt för sista gången.

Jag gissar (hoppas) att de negativa exemplen är ovanliga. Men vill tydligt markera var vi står policymässigt. Kom gärna med synpunkter och tankar till mig om den här frågan.

Staffan Dopping,
Försvarmaktens

Se upp med språkbruket

På forntiden, när jag gjorde lumpen var kvinnliga soldater en raritet och språkbruket en kvarleva från svunna tider. I dag har vi kvinnliga soldater nästan överallt och Försvarmakten trycker på den demokratiska värdegrunden, allt väl så långt.

Men, vad ingen förefaller ha tagit i är vilka praktiska riktlinjer som gäller, framför allt rörande förläggningstjänst och språkbruk.

Har under årens lopp mött åtskilliga kvinnliga soldater och är fortfarande förvirrad.

Ska en kvinna behandlas som soldat eller som särbehandlad soldat?

I vissa fall är det eget rum och egen tid i våtrum som gäller, föreslå något liknande till en annan och det betraktas som en förolämpning, "var inte löjlig, jag har för f-n gjort lumpen". Så vad är egentligen praxis? Vilka uttryck kan fortfarande användas och vilka bör sorteras bort? Visst, man kan anta att inget längre är ludermässigt, men får jag vara den pansarhora jag en gång var? Får soldaten beordras att kapa slynor i skogen utan att det kan missförstås alternativt vara kränkande?

Officiellt svar vore önskvärt, gärna i vår egen pravad.

Fu M. Hansson

Sune Ullestad svarar:

Har aldrig, bortsett från Gustavssons och Olssons debattinlägg i nr 5/6 2005, uppfattat att det du beskriver skulle vara ett problem i hemvärnet. Skämtar du? Ironisk? I våra förband som innehåller så många kvinnor borde vi, oavsett kön, ålder, utseende, organisationstillhörighet, befattning, grad och sexuell läggning sedan länge vara vana att behandla varandra med respekt. Språkbruk eller beteenden som diskriminerar,

kränker eller trakasserar individer eller grupper får absolut inte förekomma. Försvarmakten ska vara en föregångsorganisation även när det gäller relationer. Det innebär några självklara utgångspunkter: alla människors lika värde och rättigheter, respekt för individen och ett gott ledarskap.

Du och dina befälskolleger i hemvärnet bör kunna vara lysande föredömen.

Sune Ullestad
Informationschef

Kompaniet struntar i min utbildning

Jag har varit hemvärnsman sedan i början av nittioalet och har alltid gillat kamratskapet och övningarna. Ganska tidigt började jag gå kurser för befälsbefattning och är nu fullt utbildad för att tillträda som kompanichef. Jag har hela tiden haft ett stort intresse för en viss specialgren inom det militära och har nyligen vidareutbildat mig inom denna under ett antal intensiva månader.

Till min stora besvikelse visar mitt hemvärnskompani väldigt lite intresse för min utbildning. Det är till och med så att den nuvarande bataljonschefen har tillsatt en person i sin stab utan behörighet och med väldigt

ringa kunskap i det ämne som jag är utbildad på. Mina kunskaper verkar ju alls inte behövas då, varken då det gäller lägeskartor eller annat inom ämnet.

Vad ska jag nu göra? Ska jag lämna in min utrustning och sluta i hemvärnet trots att det har lagts ut ett antal tusenlappar på min utbildning till ingen nytta, eller ska jag sätta ut en kontaktannons i denna tidning för att hitta ett annat kompani eller en annan bataljon som kanske ser mina kunskaper som en tillgång?

**Besviken
specialutbildad
instruktör**

Bäste hemvärnskamrat!

Jag läste med sorg ditt inlägg. Det framgår inte vad som föranlett bataljonschefen att knyta den omtalade personen till sig. Det kan ju vara så att personen i fråga besitter en faktisk kompetens utan att ha gått de formella utbildningarna.

Tycker det är beklagligt att man här och var inte tar tillvara de kompetenser som faktiskt finns. Utbildning kostar pengar. När det var dags att tillsätta alla befälsbefattningar på nytt här-

omåret, var det olika kriterier som var vägledande. Ålder, formell kompetens, senast gjorda utbildning och annat. Kan det vara något som haft betydelse i ditt fall? Lämna inte hemvärnet, för du behövs oavsett om kompetensen är formell eller faktisk. Det du lärt dig kan ingen ta ifrån dig.

Petri Sjöstedt
(Båda inläggen är publicerade på Läsarnas forum på nätet)

Samma vapen för hela armén

Hittade ett inlägg i vår tidning där furir M. Väisänen, insatsplutonen i Dalsland skrev: Soldaten vill ha ett lätt vapen.

Ak 4B är ett bra vapen, men på tok för långt och tungt. Framför allt om man ska smyga i skog och terräng med vapnet i färdigställning i huvudhöjd. Det blir tungt och man tappar koncentrationen. Även när det gäller att hoppa in och ur bilar upplevs vapnet för långt. Det skulle

behövas en vikbar kolv, inte minst när man strider i bebyggelse då man rör sig i trånga rum och utrymmen, beredd att ge eld. Kalibern klagar jag inte på.

Precis som furir Väisänen säger så vore det väl bra med samma vapentyp och kaliber oavsett position eller funktion man har i armén. Speciellt när hemvärnet ska vara plantskola för utlandsstyrkan.

Furir S. Lundin

Tidningen borde ha varit här

Lördagen den tredje september 2005 åkte en insatsstyrka från Lapplandsjäger- och Gränsjägerbataljonerna inom G 66 mot Nordnorge för att delta i övningen "Barents Rescue". Styrkan bestod av en sammansatt hemvärnsinsatspluton och del av insatskompaniledning. Denna styrka skulle under övningen ingå i ett norskt hemvärnsinsatskompani under ledning av norske majoren Johan Rist.

Övningsveckan började med en trevlig samvaro med våra norska hemvärnskollegor och fortsatte i samma anda. Bland annat testade vi norska hemvärnets materiel, deras AG3:or (visa med granattillsats), pistoler, tältkaminer. En landskamp i strid utkämpades med hjälp av norska försvarets simfireutrustning.

Själva övningsmomentet bestod av räddnings- och röjningsuppdrag i samband med en flygolycka där ett nervgasutsläpp skedde. Uppdraget kunde genomföras tack vare lån av norrmännens C-skyddsdräkter. Vår svenska insatsstyrka fick bra betyg. Hela övningen genomströmdes av hög moral och god stämning inom både den svenska och norska styrkan.

Sammanfattningsvis kan sägas

att alla deltagande hemvärns-soldater och frivilligpersonal hade en mycket givande och rolig vecka. Men, två frågor återstår att få svar på, nämligen;

1. Varför visade inte Tidskriften Hemvärnet något intresse för övningen då det är första gången, så vitt vi vet, som svenskt hemvärn deltar i denna typ av övning utomlands? Är det som vanligt längre från Stockholm till Nordkalotten än vice versa? Vi vill gärna tro på en annan orsak till det obefintliga intresset.

2. Varför visade inte vår försvarsminister Leni Björklund något intresse för vår styrka? Enligt norska medier var hon i området under minst två dagar av övningen.

Vi önskar få svar på ovanstående frågor och vill samtidigt kungöra en stående inbjudan för Hemvärntidningen och försvarsministern till alla våra övningar inom G 66. I sann norrbottnisk anda lovar vi att bjuda på kaffe oavsett under vilka förhållanden vi träffas!

**Mikael Falk
och Johan Siikavaara**
Pajala insatspluton

Redaktionen svarar:

Nej, Mikael och Johan, att tidningen inte var med beror inte på ointresse. Under mina år här har jag deltagit i en inspektion i G 66 (år 2000), en veckolång resa i området (2002) samt övningen Stålet i januari 2004. I början av 2006 följer tidningen rikshemvärnschefen i en ny inspektion av Lapplandsjägergruppen.

Detta är inget dåligt utfall om man beaktar att redaktionen har en (1) anställd journalist. Jag förväntas skriva om 70 hemvärnsbataljoner, 20 insatskompanier, åtta avtalsorganisationer samt bevaka en flod av nyheter från central nivå och

medinflytandet. Jag har allt ansvar för tidningen inklusive redaktion, produktion och ekonomi. Cirka 30 procent av min arbetstid går till administration istället för att lösa huvuduppgiften – att skriva för er. En rikstäckande nyhets- och reportagetidning av detta slag måste ha en större redaktion, inte minst för uthållighetens skull. Tidningens ägare, rikshemvärnsrådet, har insett problemet och från och med den 1 oktober anställs en journalist till på halvtid. Tidningens assistent får också heltid från och med 1 juli. Pulverkaffe med mjölk, tack!

Ulf Ivarsson

Oansvarig klåfingrighet med loggan

"Idén bakom förslaget avslöjar total avsaknad av historiskt sinne och obefintlig kunskap om traditioners värde."

Det finns en gammal beprövad handlingsnorm inom idrottens område: ändra aldrig i ett vinnande lag. Samma rekommendation gäller yttre kännetecken av symboliserande innebörd och med samlande funktion. Vad som sedan länge är inarbetat har skapat identitet och därigenom givit en fast förankring i allmänna medvetandet.

Försvarsmaktens ledning är av obegriplig anledning i färd med att i grund förändra sin logotyp: lilla riksvapnets krönte vapensköld lagd på ett upprättstående svärd – en uttrycksfull och värdig symbolik, som klart anger vad det är fråga om.

För statliga värdighetstecken och symbolers utformning gäller "Lag om Sveriges riksvapen" (SFS 1982:268). Statens heraldiska nämnd – vars ordförande är riksarkivarien – ansvarar för att nyskapelser sker inom lagens ramar, för att inga otillbörliga ingrepp sker i fastställda vapen och tecken. I det aktuella fallet har ingen hänvändelse gjorts till nämnda myndighet. Det är anmärkningsvärt att Försvarsmaktens ledning kan ställa sig bakom ett sådant agerande.

Svenska försvarets värdighetstecken har ett tidlöst symbolvärde. Däri ligger ett uttryck för historisk kontinuitet. Att avlägsna vedertagna attribut ger endast till resultat en utsuddad identitet. Vad man åstadkommer blir en slätstruken profilöshet. Idén bakom förslaget avslöjar total avsaknad av historiskt sinne och obefintlig kunskap om traditioners värde.

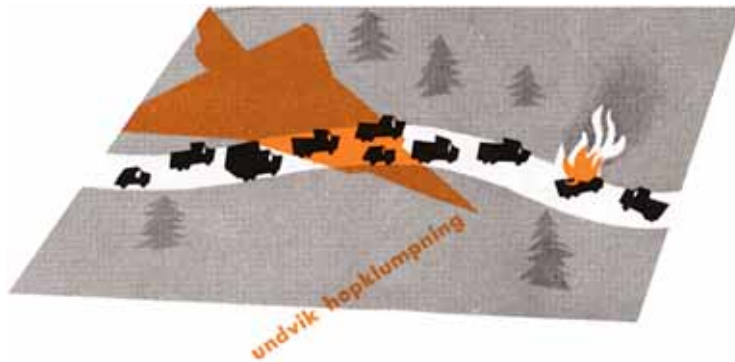
Jan von Konow,
fd statsheraldiker

Sämsta beredskapen på 100 år

Den centrala krisberedskapen i Sverige är underkänd. Tsunamikatastrofens utredning om svagheterna i vår centrala ledning under flodvågskatastrofen är tyvärr toppen på ett isberg. Inom försvarspolitik är det än värre.

Visste du att:

- den väl fungerande territoriella militärdistriktsorganisationen är nedlagd den 1 januari 2006.
- i princip all civil krigsförberedelse är nedlagd sedan fem år tillbaka.
- inga krigsplaceringar har skett de senaste sex åren i Försvarsmakten. Tidigare utbildade soldater fick order att bränna/klippa sin krigsplacering 2003.
- inga krigsförband – på sikt några bataljoner.
- ingen mobiliseringsberedskap finns i Sverige.
- inga repetitionsövningar.

- värnpliktig åldersklass reducerad till cirka 5000 män och kvinnor.
 - hemvärnet har halverat sin numerär de senaste sex åren.
 - fler amiraler än fartyg i flottan
 - fler generaler än artilleripjäser
- Aldrig förr har så många lett så få. Regeringen med stödpartier anser tydligen säkerhetspolitiskt, att efter sol kommer sol. I min bondepraktika står det "efter sol kommer regn". Den politiska chanstagningen är enorm – krigs- och krisbered-

skapen är sannolikt den sämsta Sverige har haft under de senaste 100 åren. Trots att den militära upprustningen i omvärlden ökar!

Regeringen har således misskött den nationella säkerheten under många år. Säkerhetspolitik och försvarspolitik har blivit en lekstuga för naiva politiker under denna andra mellankrigstid. Likheter med första mellankrigstiden 1918–1939 är påfallande.

Lars Björk

Utrustning för pannkakslänkande soldater

Tiderna förändras, så ock soldaten. Allt fler soldater, oavsett kön, har dock problem med Försvarsmaktens utrustning. Den är nämligen utformad efter någon form av medelvärde för hur en soldats kropp ser ut.

Den nya materielen förefaller vara någorlunda utformad efter dagens soldat, men när denne konfronteras med hemvärnets utrustning blir det problem. Normalt sett så ska soldaten anpassa sig efter utrustningen, men hur fungerar det när soldaten, som en kollega uttryckte det vid åsynen av en manlig värnpliktig är tre pannkakor hög och väger som två?

Ett praktiskt exempel: Vad gör du som gruppchef när ksp 58 ska med när du bara har två soldater att välja mellan. Den ena har ryggbesvär, den andra bär redan med normal stridsutrustning 35–40 procent av sin kroppsvikt?

Riskerar du framtida ryggproblem för den ene eller ökar du

belastningen på den andre till 70–80 procent av kroppsvikten? Pest eller kolera?

Personligen valde jag att ta kulsprutan själv, vilket måhända var praktiskt men inte särskilt effektivt.

Antingen kan vi ställa krav på vilka som kan bli hvskyttesoldat, ha obligatoriska övningstillfällen eller också tillföra vi annan

utrustning. Vägval ett tror jag med dagens antal inryckande soldater till GU är realistiskt i längden, vi behöver alla vi kan hugga tag i. Obligatoriska övningstillfällen vore kalas, men faller av liknande skäl som vägval ett.

Kvar blir vägval tre: Tillför modern utrustning utformad efter dagens soldatmaterial!

Fu M.Hansson

Annons

POSTTIDNING

Avsändare: Tidskriften Hemvärnet, 107 85 Stockholm

Fel adress? Om din tidning kommer med fel adress, uteblir eller skickas till dig, trots att du lämnat hemvärnet, ska du i första hand vända dig till din utbildningsgrupp för rättelse, inte till tidningens redaktion.

Detta gäller all krigsplacerad personal, både hemvärnsmän och avtalspersonal.

Hemvärnet med i Vasaloppssatsning

Ett svenskt militärt långloppslandslag i längdskidåkning har bildats. Nyligen presenterades laget vid en presskonferens i Östersund.

Årets stora mål är Vasaloppet och förutsättningarna är goda. I laget ingår nämligen både förra årets etta, löjtnant Oskar Svärd, och loppets tvåa, hemvärnssoldat Martin Larsson, Borlänge hemvärnskompani.

Martin Larsson, hemvärnssoldat i Borlänge HV-kompani, med Vasaloppet i sikte. Foto: Lars N. Johansson

De båda elitskidåkarna utgör, tillsammans med fänrik Mikael Larsson på I 19 i Boden, kärnan i det militärlandslag Försvarsmakten beslutat att satsa på.

– Målsättningen i år är att vinna Vasaloppet och där kommer vi att ha stor nytta av varandra. För att nå en topplacering så måste vi arbeta ihop, säger Martin Larsson.

25-åriga Martin Larsson har en minst sagt lovande trendresultatmässigt i Vasaloppet. De tre senaste åren är placeringarna 24, 16, 2.

Förebilder

För Försvarsmakten är anledningen till satsningen behovet att profilera försvaret som en attraktiv arbetsgivare.

– Kravet att hela tiden ha välutbildade insatsförband klara för insatser i olika konfliktområ-

den ställer också krav på hög fysisk förmåga. För oss intar idrott och friskvård en central plats. Det ger oss också en chans att beskriva de stora förändringar Försvarsmakten genomför, säger överstelöjtnant Mikael Mineur, chef för Försvarsmaktens enhet för idrott och friskvård, FMIF, och projektledare för militärlandslaget.

– Även hemvärnet genomgår en omfattande reformering mot en allt vassare insatsorganisation. Vi tycker att Martin Larsson mycket väl personifierar den nationella säkerhetsstyrkan hemvärnet, säger Mikael Mineur.

Vid sidan om idrotten Martin, som till vardags studerar industriell ekonomi, fick kontakt med Hemvärnet direkt efter genomförd värnplikt vid NB 21 i Sollefteå år 2000. Anledningen till att han från en början sökte

sig till hemvärnet var för möjligheten att kunna delta i militära mästerskap.

– Med tiden så har möjligheten att ha något vid sidan av idrotten ökat i betydelse. Det är stimulerande att träffa människor med andra intressen än skidåkning. I hemvärnet så möter jag människor med samma värderingar och den personliga utvecklingen är viktig, säger Martin.

Det var helt nyligen som Martin blev inskriven vid Borlänge hemvärnskompani. Till våren planeras den första övningen i den nya hemvärnsmiljön, något Martin redan ser fram emot.

Siktar på seger

Det stöd som deltagandet i militärlandslaget innebär är främst under uppbyggnadsskedet. Sammanlagt tre läger tillsammans med u-landslaget ger den

extra sparring som kan höja nivån under tävlingssäsongen ytterligare ett steg.

– Det är många åkare på samma nivå och vi får en möjlighet att byta träningsmiljö, vilket ytterligare höjer kvaliteten i träningen.

Martin tillhör Arvika IS men ser ingen intressekonflikt i att även ingå i det militära längdlandslaget. I dag ligger mycket av mediernas fokus på Vasaloppsegraren Oskar Svärd. Det är inget som stör Martin

– Det är bara upp till mig att bevisa att jag förtjänar mer uppmärksamhet. Jag vet att jag kan slå Oskar om vi skulle komma loss på upploppet i kommande Vasalopp. Jag ser gärna att Försvarsmakten får placeringarna ett och två även i årets lopp. Men den här gången med mig i huvudrollen.

Ulf Petersson